

สมุทภาพ ๑๓๐ ปี
กระทรวงมหาดไทย

๒๔๓๕ - ๒๕๖๕ เล่ม ๓

MINISTRY OF INTERIOR 130TH ANNIVERSARY
PHOTO ALBUM 1892-2022 VOLUME III

กระทรวงมหาดไทย : ผู้จัดพิมพ์

เอนก นาวิกมูล | ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ : บรรณาธิการ

สัณฺุคภาพ ๑๓๐ ปี
กระทรวงมหาดไทย
๒๔๓๕ - ๒๕๖๕ เล่ม ๓
MINISTRY OF INTERIOR 130TH ANNIVERSARY
PHOTO ALBUM 1892-2022 VOLUME III

จัดพิมพ์โดย
กระทรวงมหาดไทย

ชื่อหนังสือ

ผู้จัดพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ที่ปรึกษา

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการสถาบันดำรงราชานุภาพ

กองบรรณาธิการ

ถ่ายภาพ

เทคโนโลยีสารสนเทศ

ศิลปกรรม

พิสูจน์อักษร

ดำเนินการพิมพ์

พิมพ์ที่

จำนวนหน้า

จำนวนพิมพ์

ISBN

สมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย ๒๔๓๕ - ๒๕๖๕ เล่ม ๓

กระทรวงมหาดไทย

เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

นายอนันต์ อนันตกุล ปลัดกระทรวงมหาดไทย คนที่ ๒๔

นายอารีย์ วงศ์อารยะ ปลัดกระทรวงมหาดไทย คนที่ ๒๖

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายชานาญวิทย์ เตรัตน รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายเชษฐา โมสิกรัตน์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายราชันย์ ชุ่นอ้าว รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายโชตินรินทร์ เกิดสม รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายพินัย อนันตพงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางประวัติศาสตร์ กระทรวงมหาดไทย

นายเอนก นาวิกมูล

นายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์

นายบุญธรรม ถาวรทัศนกิจ

นางชลัษย์รัตน์ ทรัพย์ประชา

นางสมคิด วิวัฒน์บุวรกุล

นางสาวสุธาสินี อัญชันบุตร

นางวรรณภา นาวิกมูล

นางสาวโชติรส เกตุแก้ว

นายพิชญ์ เยาว์ภิรมย์

นายชนินทร์ อินทร์พิทักษ์

นางสาวทิวภญา นาคเนียม

นายรัตนพล ชื่นคำ

นางสาวกานต์สิริ พัฒนากุลทรัพย์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำนักพิมพ์ต้นฉบับ (๒๐๑๘)

๘ ซอยงามวงศ์วาน ๒๓ แยก ๑๘ ตำบลบางเขน

อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

บริษัทพิมพ์ดี จำกัด

๓๐/๒ ถนนเจริญญาติ ตำบลโคกขาม

อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐

โทร. ๐ ๒๔๐๑ ๙๔๐๑

๒๕๒ หน้า

๕,๐๐๐ เล่ม

978-974-458-797-8

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับแก้ไขปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๕๘

Printed in Thailand 2024

สารบัญ

คำนิยม	๔
คำนำ	๕
แผนที่กระทรวงมหาดไทย	๖
๑ พระมหากษัตริย์กับกระทรวงมหาดไทย	๗
รัชกาลที่ ๕	๘
รัชกาลที่ ๖	๙
การประชุมเทศาภิบาล	๑๑
รัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดยโสธร พ.ศ. ๒๔๙๘	๒๐
รัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๔๙๘	๒๔
รัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. ๒๕๐๕	๓๖
รัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๕๑๘	๔๔
รัชกาลที่ ๙ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้บุคคลเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในโอกาสต่าง ๆ	๔๖
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานรางวัลผู้นำอิสลามดีเด่น	๕๐
รัชกาลที่ ๑๐ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้บุคคลเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในโอกาสต่าง ๆ	๕๔
๒ สถานที่ ศาลากลางและที่ว่าการอำเภอ	๕๗
๓ การกิจและหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย	๙๔
การตรวจราชการ	๙๕
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการ	๙๕
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการมณฑลอุดร พ.ศ. ๒๔๔๙	๙๘
จอมพล ประภาส จารุเสถียร ตรวจราชการอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๐๕	๑๐๖
นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดถนน กปร. กลาง สงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๐	๑๑๔
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ ตรวจราชการจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. ๒๕๒๗	๑๒๐
กิจกรรมและท้องถิ่นสัมพันธ์	๑๒๔
งานทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. ๒๕๐๒	๑๒๔
วันสถาปนากระทรวงมหาดไทย ครบ ๖๙ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔	๑๓๐
วันสถาปนากระทรวงมหาดไทย ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘	๑๓๔
พิธีมอบโฉนดที่ดินนิคมพระพุทธบาท พ.ศ. ๒๕๐๒	๑๓๘
จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เปิดอนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาภักดีชุมพล (แล) จังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. ๒๕๑๐	๑๔๖
การแข่งขันฟุตบอลชิงชนะเลิศได้รั้มเย็น พ.ศ. ๒๕๒๖	๑๕๒
นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๑๐	๑๕๕
นายสมพร กลิ่นพงษา กับการทำงานที่จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๐๕	๑๕๖
งานจับใจผู้ร้ายของข้าราชการปกครอง ประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๐	๑๖๐
พิธีส่งมอบงานระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๓๖	๑๖๒
ประชุมและอบรม	๑๖๖
การอบรมข้าราชการปกครอง พ.ศ. ๒๔๙๐	๑๗๔
โรงเรียนนักปกครอง พ.ศ. ๒๔๙๐	๑๗๕
๔ บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย	๑๘๖
๕ สิ่งของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย	๒๐๘
๖ เอกสารและสิ่งพิมพ์	๒๓๔

คำนิยม

กระทรวงมหาดไทยเป็นส่วนราชการที่มีบทบาทสำคัญในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมือง การปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การอาสารักษาดินแดน การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมือง รวมถึงราชการอื่น โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อบูรณาการความร่วมมือ งบประมาณ ทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ ยึดปัญหาและความต้องการของประชาชน มุ่งเน้นให้คนมหาดไทยยึดหลักการทำงาน “ทันโลก ทันสมัย ทันท้องถิ่น” โดยมี “ประชาชน” เป็นศูนย์กลาง เพื่อความผาสุกและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

เนื่องในโอกาสการสถาปนากระทรวงมหาดไทยครบ ๑๓๐ ปี เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำหนังสือสมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย เล่ม ๑ และเล่ม ๒ ซึ่งมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่คณะรัฐมนตรี ตลอดจนส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ อย่างแพร่หลาย ได้รับคำชื่นชมเป็นอย่างดียิ่ง ในการนี้ จึงได้จัดทำหนังสือ “สมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย เล่ม ๓” โดยรวบรวมภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และข้อมูลเกี่ยวกับกระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์กับกระทรวงมหาดไทย ภารกิจและหน้าที่ บุคลากรอันทรงคุณค่า สิ่งของที่ระลึกที่เกี่ยวกับกระทรวงมหาดไทย รวมถึงเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่หาได้ยากในปัจจุบัน เพื่อให้บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนชนรุ่นหลังมีโอกาสได้ศึกษา เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทยมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสะท้อนภาพภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่พี่น้องประชาชน

ในนามของกระทรวงมหาดไทย ขอแสดงความชื่นชมยินดีและเป็นกำลังใจให้กับคณะทำงานจัดพิมพ์หนังสือสมุดภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระทรวงมหาดไทย ในโอกาสนี้ ผมขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านเคารพนับถือ โปรดดลบันดาลอภิบาลรักษาให้ท่านและครอบครัวประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา เพื่อที่จะร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเราให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

(นายอนุทิน ชาญวีรกูล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำนำ

กระทรวงมหาดไทยได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ นับจนถึงปัจจุบันมีอายุ ๑๓๒ ปี แต่โครงการฉลองครบ ๑๓๐ ปีแห่งการสถาปนากระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๕ นั้น ก็ยังมีหนังสือที่เนื่องด้วยวาระนี้ตีพิมพ์ออกมา คือ หนังสือสมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย เล่ม ๑ และเล่ม ๒ และเอกสารตรวจราชการมณฑลเทศาภิบาลก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการดังกล่าว ซึ่งอยู่ในห้วงเวลาครบรอบ ๑๓๐ ปี ตามกำหนดเวลา ส่วนหนังสือสมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย เล่ม ๓ นี้ ถึงแม้จะออกเล่มมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๖๗ ก็ตาม ก็ยังนับเนื่องอยู่ในโครงการฉลองครบ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย และคงเป็นเล่มสุดท้ายของหนังสือชุดสมุดภาพกระทรวงมหาดไทย ตามโครงการฉลองครบ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย

เมื่อหนังสือทั้ง ๒ เล่มแรกได้เผยแพร่ไปในวงกว้างแล้ว ก็ได้รับคำชื่นชมอย่างมาก โดยเฉพาะท่านผู้อาวุโสแห่งนักปกครอง เช่น นายอนันต์ อนันตกุล และนายอารีย์ วงศ์อารยะ ทำให้มีการบอกกล่าวต่อๆ กันไป จึงมีทายาทของนักปกครองรุ่นเก่าๆ ติดต่อมาว่ายินดีที่จะให้ทำสำเนาภาพเก่าของบรรพบุรุษคณะบรรณาธิการจึงได้ลงมือเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อได้คลังข้อมูลภาพเก่าจำนวนพอแก่การทำงานแล้ว คณะบรรณาธิการจึงได้เดินทางลงพื้นที่สำรวจภาพถ่ายเก่าและสิ่งของต่างๆ ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ศาลากลางจังหวัด โดยมุ่งเน้นที่จังหวัดทางภาคอีสานตอนล่าง จำนวน ๙ จังหวัด (จังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ขอนแก่น และชัยภูมิ) ได้พบเอกสารสำคัญและสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทยจำนวนหนึ่ง เช่น พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับยืนบนฐานสี่เหลี่ยม หนังสือสัญญาบัตรแต่งตั้งผู้ว่าราชการเมืองภูเขียว พ.ศ. ๒๔๒๑ และเอกสารตั้งเมืองมหาสารคาม พ.ศ. ๒๔๐๘

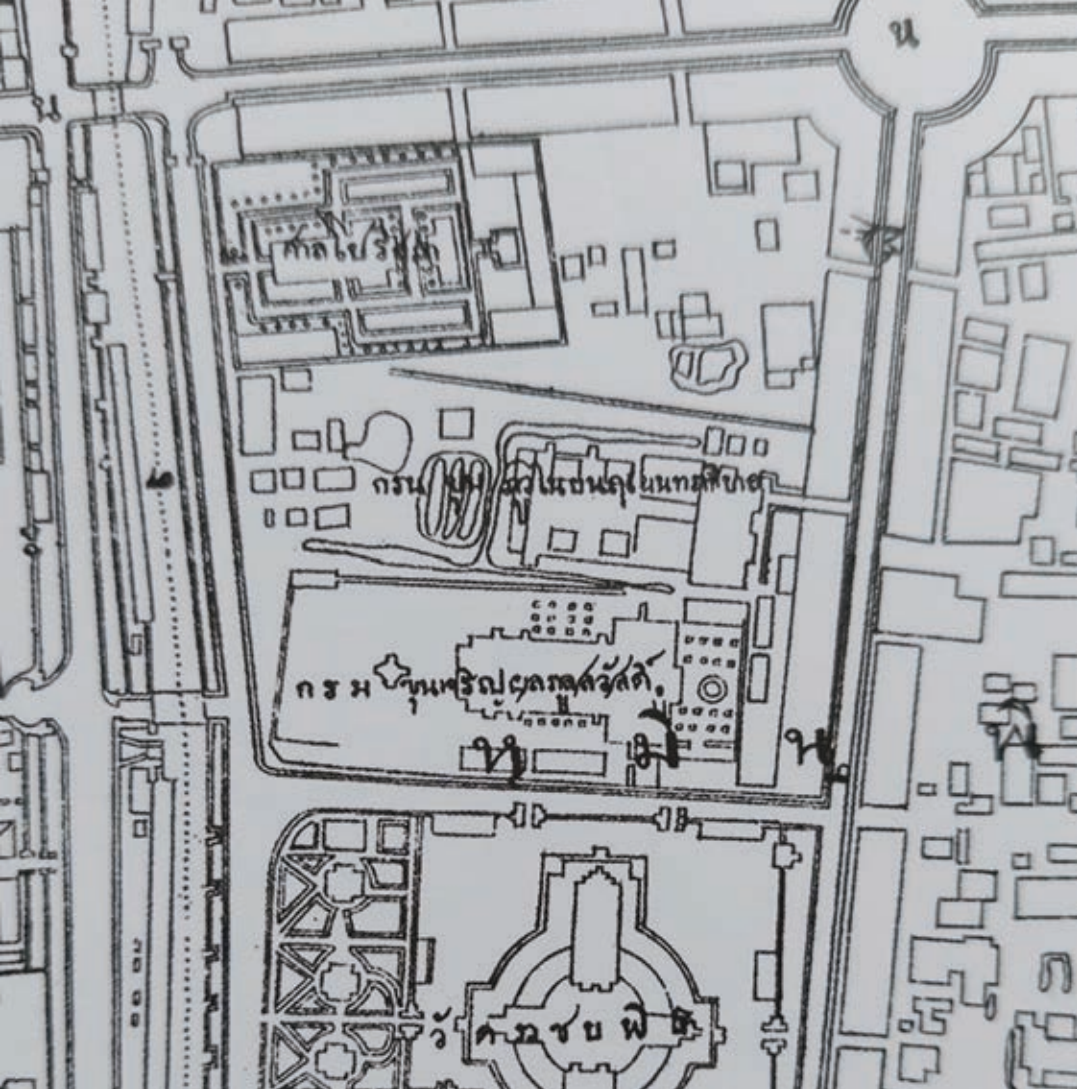
หนังสือเล่มนี้ยังคงวางโครงสร้างเหมือนเดิม แบ่งเป็น ๖ บท ดังนี้ พระมหากษัตริย์กับกระทรวงมหาดไทย สถานที่ศาลากลางจังหวัดและที่ว่าการอำเภอ ภารกิจและหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย สิ่งของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย และเอกสารและสิ่งพิมพ์

กระทรวงมหาดไทยหวังว่า “สมุดภาพ ๑๓๐ ปี กระทรวงมหาดไทย เล่ม ๓” นี้ จะเป็นประโยชน์แก่พี่น้องและเพื่อนๆ ชาวมหาดไทย ได้ระลึกย้อนอดีตถึงวิถีชีวิตของนักปกครองในการออกไปปฏิบัติหน้าที่รับราชการตามหัวเมืองต่างจังหวัด ว่าเมื่อร้อยปีก่อนจะมีความเป็นอยู่อย่างไร มีความยากลำบากเพียงไร เพื่อที่จะปฏิบัติราชการต่างพระเนตรพระกรรณได้สำเร็จสมความมุ่งหมาย ช่วยแก้ไขปัญหานานัปการของบ้านเมืองและเป็นเครื่องเตือนใจให้คิดถึงประชาชนเป็นหลักเพื่อที่จะ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข”

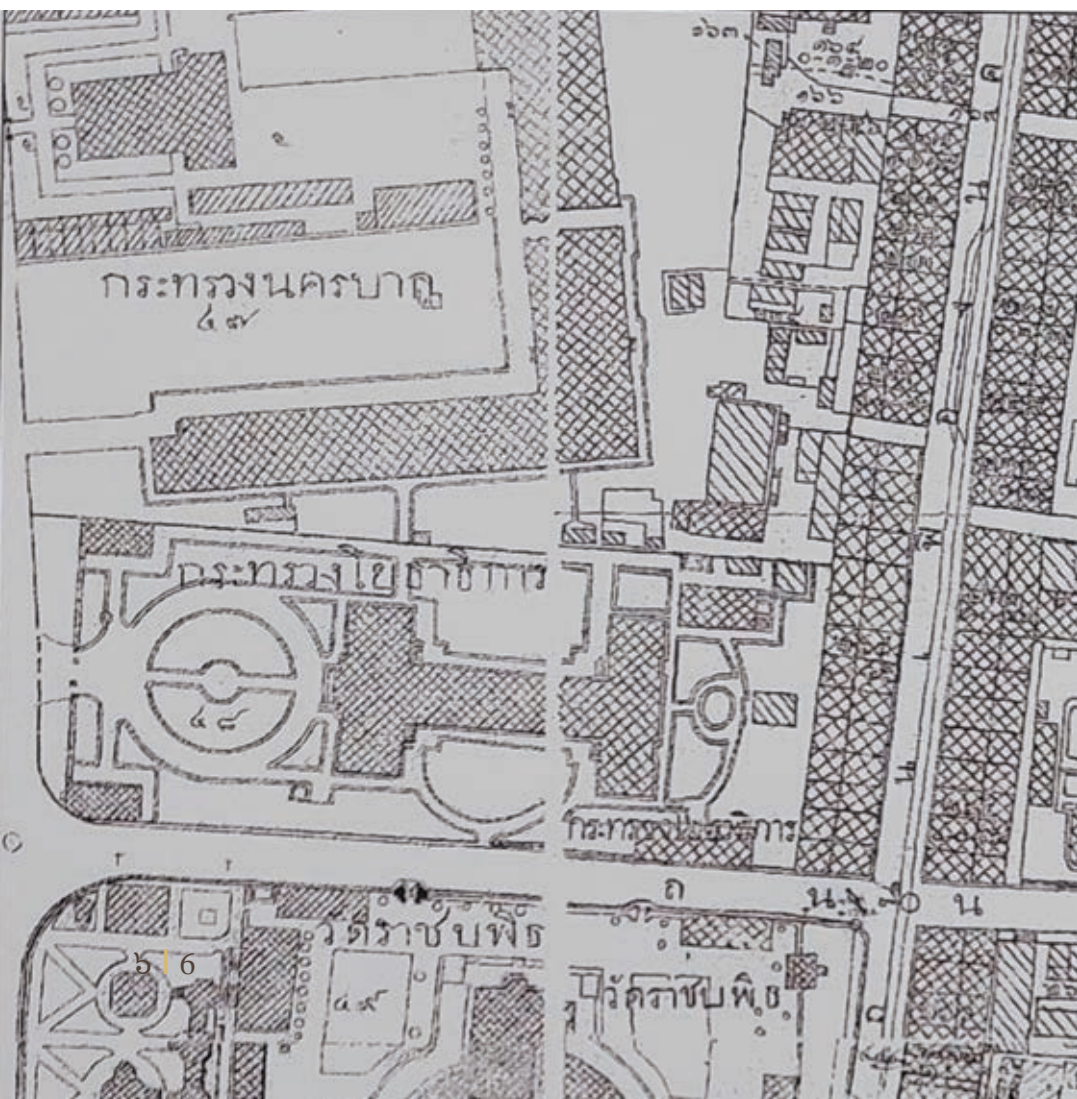

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

แผนที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๓๐
 ตัดเฉพาะส่วนพื้นที่กระทรวงมหาดไทย
 ซึ่งมี ๓ เจ้าของคือ ศาลโปรสภาค
 วังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมขุนภูวไนยนฤเบนทรธิบาล
 และวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมขุนเจริญผลกุลสวัสดิ์

แผนที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๕๐
 ตัดเฉพาะส่วนพื้นที่กระทรวงมหาดไทย
 ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งกระทรวงโยธาธิการ
 และกระทรวงนครบาล

พระมหากษัตริย์กับกระทรวงมหาดไทย

ประกาศรัชกาลที่ ๔

ประกาศให้ตรวจตรารักษาบ้านเรือนและจับกุมโจรผู้ร้าย ณ วันเสาร์ เดือนอ้าย แรม ๑๐ ค่ำ
ปีวอก โทศก

“...ถึงเทศกาลเดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ เป็นฤดูแล้ง ลมจัด พัดกล้า เกลือกจะ
เกิดเพลิงไหม้ แลโจรผู้ร้ายมักกำเริบ เทียวตีฟันฉกชิงวิ่งราว ตัดช่องย่องเบาและรอบกิ่งไฟ
ให้ไหม้บ้านเรือน.... กระทำอันตรายแก่อาณาประชาราษฎร์ให้ได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ
นั้น ให้เจ้าของบ้านเจ้าของเรือนออกนั้งยามตรวจตรา.... ให้อำเภอกึ่งตรวจตราดูว่า
โรงเรือนผู้ใดปลูกใกล้เคียงของหลวง เห็นว่าจะเป็นเชื้อไฟไหม้ถึงของหลวง ก็ให้เจ้าของ
อำเภอบีบไล่เสีย อย่าให้เป็นเชื้อไฟไหม้....แล้วให้เทียวตรวจดูตำบลใดควรที่จะตั้งจำล่อ....
ก็ให้ตั้งจำล่อให้เหมือนตามเคยแต่ก่อน.... ให้นายอำเภอบรรณการให้รู้จึ่งทั่ว
อย่าให้ขาดได้ตามรับสั่ง..”

ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔ ภาค ๕ ประกาศปีมะแม พ.ศ. ๒๔๐๒ ปีวอก พ.ศ. ๒๔๐๓ ปีระกา พ.ศ. ๒๔๐๔
ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์

เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร หน้า ๙๘ ถึง ๑๐๐

พระบรมฉายาลักษณ์ และพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมบัติของจังหวัดฉะเชิงเทรา)

ภาพหน้าขวา

พระบรมฉายาลักษณ์ และพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมบัติของจังหวัดปัตตานี)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลาภิรมย์สุพรรณบริรักษ์
พระยศ พลโท

พุทธศักราช ๒๔๕๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปในการประชุมเทศบาล กระทรวงมหาดไทย จากซ้าย

แถวหนึ่ง ๑. เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ๒. เจ้าพระยาวิชิตรวงศ์วุฒิไกร (หม่อมราชวงศ์คลี่ สุกข์) ๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ๔. สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ๕. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๖. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ๗. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ๘. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร

แถวยืนหนึ่ง ๑. นายบองโซว์ ที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทย ๒. พระยามหิบาลบริรักษ์ (สวัสดิ์ ภูมิรัตน์) ๓. พระยาสิทธิราชเดโชไชย (แย้ม ณ นคร) ๔. พระยาสิงหเสนี (สอาด สิงหเสนี) ๕. พระยาเทพอรชุน (เจ้า จารุจินดา) ๖. พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิรยศิริ) ๗. เจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต (หม่อมราชวงศ์อรุณ ฉัตรกุล) ๘. หม่อมเจ้าปิยะภักดีนาถ ๙. พระยาศรีภูมิปริชา (กมล สาลักษณ์) ๑๐. เจ้าพระยาศรีวิไชยชนินทร์ (ชม สุนทรารชุน) ๑๑. หม่อมเจ้าคำรบ ๑๒. พระยาสุรเสนา (กลิน แสง-ชูโต) ๑๓. เจ้าพระยาพระเสด็จ สุเรนทรธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปี้ย มาลากุล) ๑๔. พระยากำแพงสงคราม (จัน) ๑๕. มิสเตอร์ไวเลอร์ เจ้ากรมรถไฟ

แถวยืนสอง ๑. พระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จำรัสรัตนกุล) ๒. พระยาเสถียรธูปนกิจ (ชม ชมธวัช) ๓. พระยาไกรเพชรรัตนสงคราม (แฉ่งบุณนาค) ๔. เจ้าพระยาภยราชมหาดุสิตธรรมธร (หม่อมราชวงศ์ลพ สุกข์) ๕. พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ๖. พระยาศรีสุริยราชวานูวัตร (โพ เนติโพธิ์) ๗. หม่อมเจ้าศรีใสเฉลิมศักดิ์ ๘. พระยาญาณประกาศ (เลื่อน ศุภศิริวัฒน์) ๙. พระยาสุรบดินทรสุรินทรภักขัย (พร จารุจินดา) ๑๐. พระยาจักรปภาณี (ล่อ ไกรฤกษ์) ๑๑. พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์)

แถวยืนสาม (ข้างพระทวาร) ๑. นายลอย เจ้ากรมป่าไม้ ๒. นายวิลเลียมสัน ๓. ไม่ทราบนาม ๔. พระยากำแพงสงคราม (นพ พหลโยธิน)

แถวยืนสี่ ไม่ทราบ

แถวยืนห้า ไม่ทราบ

แถวยืนหก (บนสุด) ๑. ไม่ทราบ ๒. ไม่ทราบ ๓. ไม่ทราบ ๔. เจ้าพระยามุขมนตรี (อว ปาโรหิตย์) ๕. ไม่ทราบ (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พุทธศักราช ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปในการประชุมเสนาบดีและเทศาภิบาลมณฑลที่สโมสรเสือป่า

แถวหนึ่ง ๑. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร ๒. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ์ ๕. สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ๖. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๗. สมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ๘. สมเด็จพระยาตราชานุภาพ ๙. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ๑๐. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ๑๑. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นสรรควิไสยนรบดี

แถวอื่นหนึ่ง ๑. เจ้าพระยาอภัยราชามหาโยดิธรรม (หม่อมราชวงศ์พล สุทัศน์) ๒. เจ้าพระยาบดินทรเดชา (แย้ม ณ นคร) ๓. นายพลโท พระยาภาณุอมราชเสนา (เล็ก ปาณิกบุตร) ๔. นายพลตรี พระยาสุรนาถเสนี (เทิ่ง ศิลานนท์) ๕. นายพลตรี พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์ ๖. พลโท พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าคำรบ ๗. จอมพลเจ้าพระยาบดินทรเดชา (หม่อมราชวงศ์อรุณ ฉัตรกุล) ๘. พระองค์เจ้าจรัญศักดิ์กฤดากร ๙. เจ้าพระยาวางษานุประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) ๑๐. เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล) ๑๑. พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิรยศิริ) ๑๒. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม ๑๓. เจ้าพระยาศรีวิไชยชนินทร์ (ชม สุนทรารชุน) ๑๔. พระยาไกรเพชรรัตนสงคราม (แฉ่ บุนนาค) ๑๕. พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) ๑๖. เจ้าพระยาสุรบดินทรสุรินทรภักไชย (พร จารุจินดา) ๑๗. พระยารณชัยชาญยุทธ (ถนอม บุญยกต) ๑๘. พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร (โพ เนติโพธิ์)

แถวอื่นสอง ๑. พระยาเทพหัสดิน (ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ๒. พระยาอภัยสงคราม (ปลั่ง วรรณายน) ๓. พระยาพลโยธิน (นพ พลโยธิน) ๔. พระยาวิจิตรวงศ์วุฒิไกร (หม่อมราชวงศ์สิทธิ์ สุทัศน์) ๕. พระยารัษฎากรโกศล (ฮง นาวานุเคราะห์) ๖. พระยาอรรถการยบดี (ชุ่ม อรรถจินดา) ๗. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ๘. พระยาประชาธิปไตย (แย้ม แสง-ชูโต) ๙. พระยาเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (แมน วสันตสิงห์) ๑๐. พระยาศรีธรรมศุกรราช (เจริญ จารุจินดา) ๑๑. พระยามหิบาลบริรักษ์ (สวัสดิ์ ภูมิรัตน์) ๑๒. พระยาเดชาอนุชิต (หนา บุนนาค) ๑๓. พระยาเพชรรัตนสงคราม (เลื่อน ภูมิรัตน์) ๑๔. พระยาญาณประกาศ (เลื่อน ศุภศิริวัฒน์) ๑๕. พระยาประชาภิจักรจักร (ชูป โอสถานนท์)

(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

การประชุมเทศบาล กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๔๔

จากซ้าย

แถว ๑ (นั่ง) ๑. นายริเวต-คาร์แนค (Rivett-Carnac) ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง ๒. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ๓. เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน กุญชร) ๔. สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ๕. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ๖. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ๗. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ๘. หม่อมเจ้าอลังการ

แถว ๒ (ยืน) ๑. พระยาจำแลนยบดี (ไทย) ๒. เจ้าพระยาอภัยราชามหาโยธีธรรมธร (หม่อมราชวงศ์พล สุทัศน์) ๓. พระยาจักรปาณี (ล่อ ไกรฤกษ์) ๔. เจ้าพระยาศรีวิไชยชนินทร์ (ชม สุนทรารชุน) ๕. พระยาศรีภริปริชา (กมล สาลักษณ) ๖. พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เล็ง วิริยศิริ) ๗. เจ้าพระยาอมราช (ปั้น สุขุม) ๘. พระยากำแพงสงคราม (จีน) ๙. พระยาเพชรปาณี (ตรี) ๑๐. พระยารณชัยชาญยุทธ (ครุฑ) ๑๑. พระยาเพชรรัตน์ ๑๒. พระยาภักดีณรงค์ (สิน ไกรฤกษ์) ๑๓. ไม่ทราบ ๑๔. หม่อมเจ้าปิยะภักดีนาถ ๑๕. ไม่ทราบ

แถว ๓ (ยืน) ๑. พระยาพัชรินทร์ (ชูป) ๒. พระยาเสถียรฐาปนกิจ (ชม ชมวัช) ๓. พระยารณชัยชาญยุทธ (ถนอม บุญยกเหตุ) ๔. พระยาเทพวรชุน (เจ๊ก จารุจินดา) ๕. พระยาวิชัยาธิบดี (แบน บุนนาค) ๖. พระยาวิสูตรสาครดิษฐ์ (สาย โชติกเสถียร) ๗. พระยาพิศาลสารเกษตร (อรุณ) ๘. พระยาพิพิธพิสัย ๙. พระยาพิชัยชลธี ๑๐. พระยาอินทรมนตรี (ไจลส์) ๑๑. พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (ฮง) ๑๒. ไม่ทราบ (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

การประชุมเทศาภิบาล กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๔๓
จากซ้าย
แถว ๑ (นั่ง) ๑. หม่อมเจ้าปิยะภักดีนาถ ๒. หม่อมเจ้าอลังการ ๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ๕. สมเด็จพระยา ดำรงราชานุภาพ ๖. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ๗. สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ ๘. เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) ๙. เจ้าพระยาวิชิตรวงษ์วุฒิไกร (หม่อมราชวงศ์คลี่ สุกทัศน์) ๑๐. พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นแก้วพจนสูปรีชา ๑๑. พระยาจำแสนยบดี (ไทย)
แถว ๒ (ยืน) ๑. เจ้าพระยาศรีวิไชยชนินทร์ (ชม สุนทรารชุน) ๒. พระยาวิสุตตราครดิสฐ์ (สาย โชติกเสถียร) ๓. พระยาไกรเพชรรัตนสงคราม (แฉ่ง บุนนาค) ๔. พระยาเพชรกำแหงสงคราม (มลิ ยุกตน์นัท) ๕. เจ้าพระยาพระเสด็จ สุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล) ๖. เจ้าพระยาอมราช (ปั้น สุขุม) ๗. เจ้าพระยา สุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) ๘. พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ) ๙. พระยามหาโยธา (นกแก้ว คชเสนี) ๑๐. พระยานครราชสีมา (กาด สิงหเสนี) ๑๑. พระยาวาสูเทพ (เชา) ๑๒. พระยาเสถียร จ्ञาปนกิจ (ชม ชมวัช) ๑๓. พระยารวิทธิ เสวีวัตร (ได้อักภักธนาวิก) ๑๔. พระยาเพชรปาณี (ตรี) ๑๕. พระยาเพชรรัตน์
แถว ๓ (ยืน) ๑. นายถือถ กรมแร่ ๒. พระยา วิชยาธิบดี (แบน) ๓. พระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์ (ตัน อัมรานนท์) ๔. พระยาเทพอรชุน (เจ๊ก จารุจินดา) ๕. พระยาพิพิธพิสัย
แถว ๔ (บนสุด) ๑. นายเกรแฮม ที่ปรึกษา กระทรวงเกษตรฯ ๒. พระยาอินทรมนตรี (ไจลส์) ๓. นายเสกกีต กรมป่าไม้
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

การประชุมเสาศาภิบาล กระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๔๕๒

จากซ้าย

แถวหนึ่ง ๑. พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊
ณ ระนอง) ๒. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น
สรรควิไสยนรบดี ๓. สมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร
กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ๔. สมเด็จพระยา
ดำรงราชานุภาพ ๕. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุน
มรุพงษ์ศิริพัฒน์ ๖. พระยามหาอำมาตยาธิบดี
(เส็ง วิรยศิริ) ๗. พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร
เตชะคุปต์)

แถวอื่น ๑. นายLOY เจ้ากรมป่าไม้ ๒. พระยามหิบาล
ปรีรักษ์ (สวัสดิ์ ภูมิรัตน์) ๓. พระยาศรีธรรมศุกรราช
(เจริญ จารุจินดา) ๔. พระยารณชัยชาญยุทธ
(ถนอม บุญยเกตุ) ๕. พระยาญาณประกาศ (เลื่อน
ศุภศิริวัฒน์) ๖. พระยาราชนิกุล (อวบ เปาโรหิตย์)
๗. พระยาเดชาอนุชิต (หนา บุญนาค) ๘. พระยา
รณชัยชาญยุทธ (ทอง โชติกเสถียร) ๙. พระยา
वासเทพ (เขา)

แถวอื่น (หลัง) ไม่ทราบ

(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดยโสธร ครั้งยังเป็นอำเภอยโสธรของจังหวัดอุบลราชธานี (ภาพจากนางสาวสุชาดา เกรบุตร)

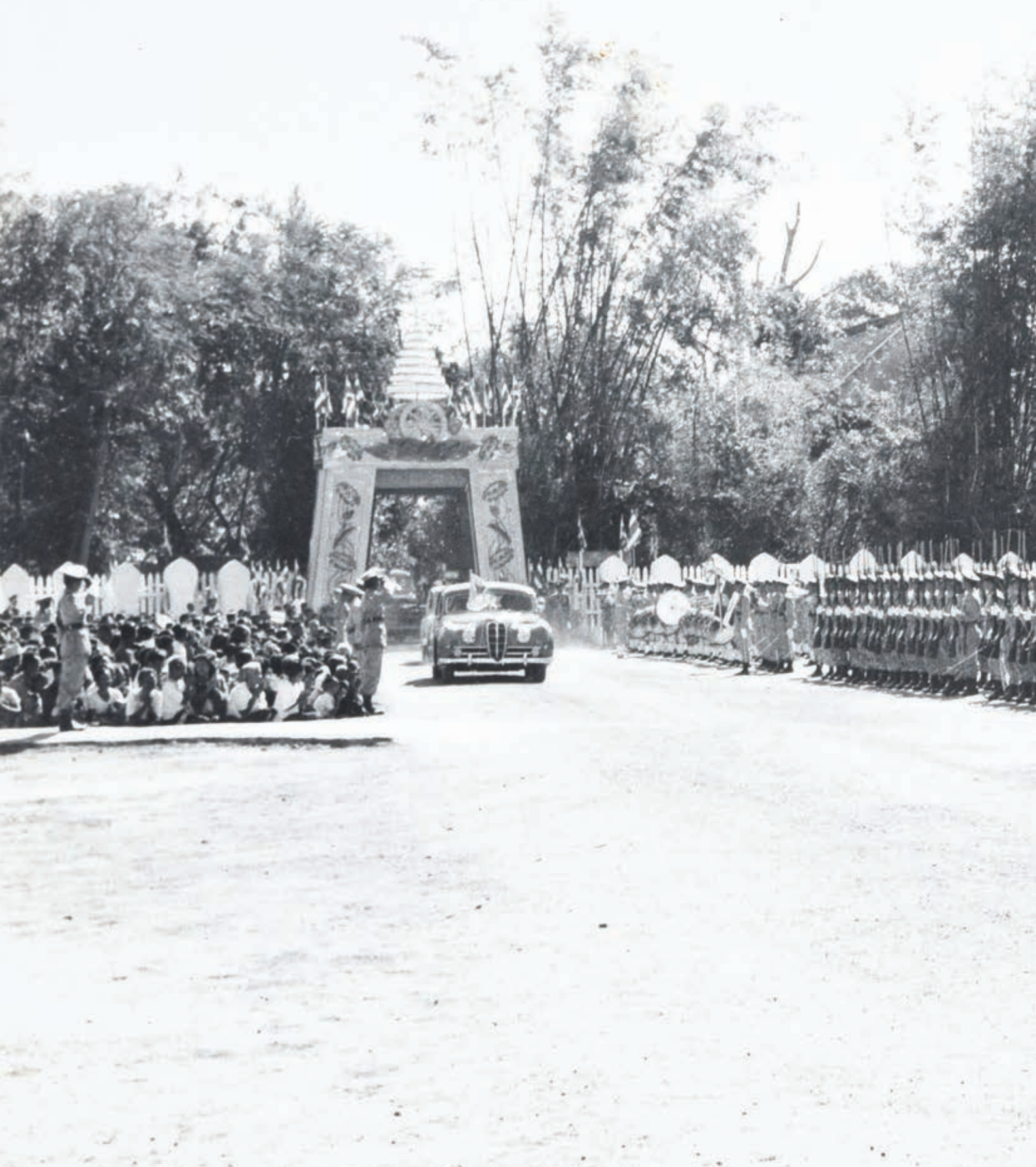

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดยโสธร ครั้งยังเป็นอำเภอยโสธรของจังหวัดอุบลราชธานี
(ภาพจากนางสาวสุชาดา เยรบุดร)

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดยโสธร ครั้งยังเป็นอำเภอยโสธร ของจังหวัดอุบลราชธานี
(ภาพจากนางสาวสุชาดา เยรบุดร)

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ รถยนต์พระที่นั่งออกจากที่ประทับแรม ค่ายทหารกองพลที่ ๖ แล่นผ่านซุ้มรับเสด็จของ
จังหวัดอุบลราชธานี มีแถวข้าราชการและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จทั้งสองข้างทาง
(ภาพจากวัดมณีวนาราม)

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี
(ภาพจากวัดมณีวนาราม)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี (ภาพจากวัดมณีวนาราม)

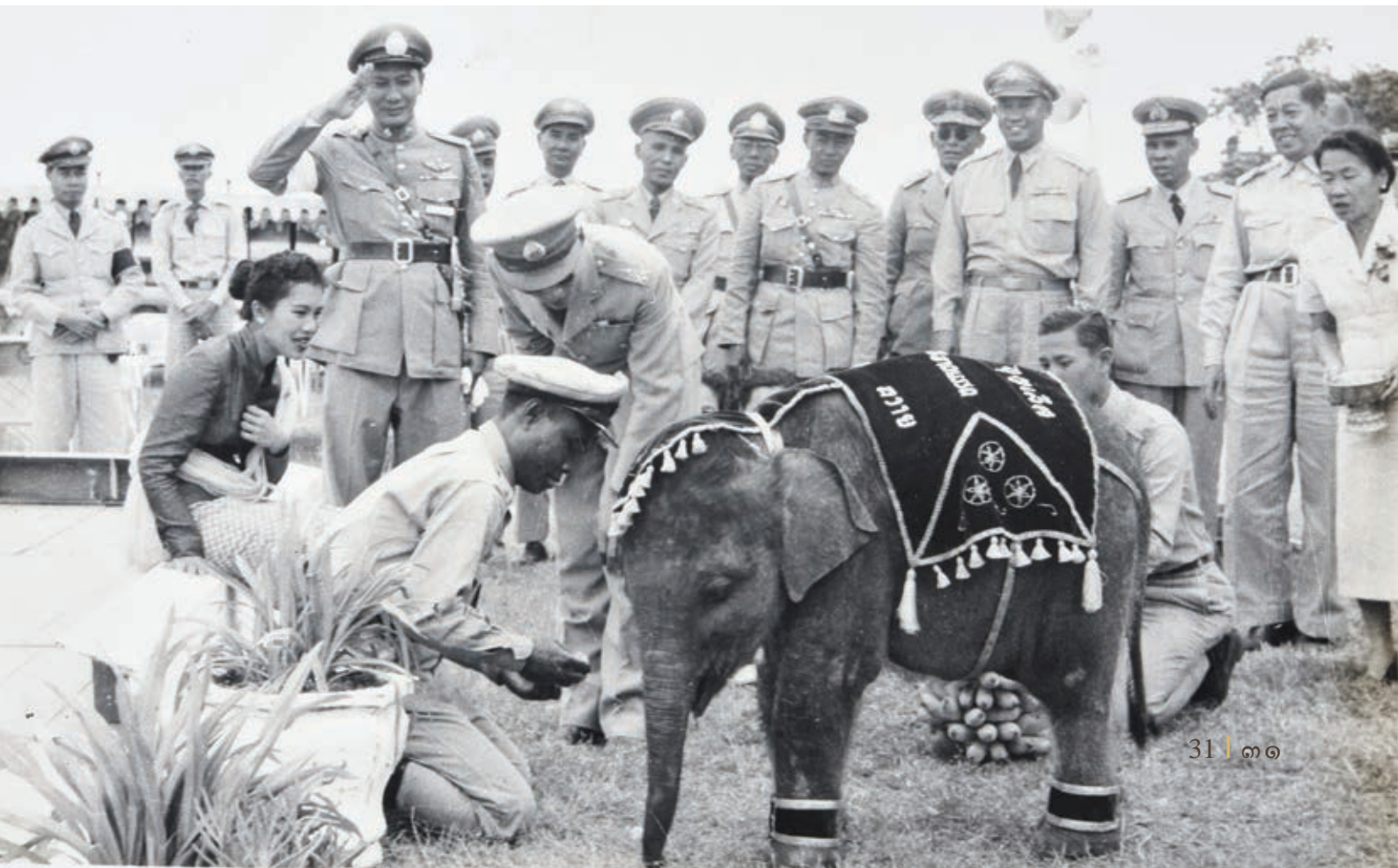

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระดำเนินไปยังประรำหน้าศาลากลาง จังหวัดอุบลราชธานี (ภาพจากวัดมณีวนาราม)

ภาพบนและล่าง

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในโอกาสนี้ ราษฎรนำกล้วยไม้มาถวายลูกช้าง (ภาพจากวัดมณีวนาราม)

ภาพหน้าซ้ายและขวา
ซุ้มรับเสด็จของจังหวัดอุบลราชธานี
(ภาพจากวัดมณีวนาราม)

พระสงฆ์และข้าราชการ ผู้มีส่วนในการรับเสด็จถ่ายภาพเป็นที่ระลึกหน้าปะรำหน้าศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี (ภาพจากวัดมณีวนาราม)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากทายาทนายเหียน โพรธิสุวรรณ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากทนายนายเยื่อน โพรสิสุวรรณ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก
(ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก
(ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำรัสเปิดโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ครั้งยังมีสถานที่ตั้งที่วังจันทร์ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระดำเนินลงจากพลับพลาที่ประทับไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

ภาพบน

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราช ปฏิสันถารกับราษฎรที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจากนางพัชรินทร์ วุฒิรังสี)

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทาน พระบรมราชวโรกาสให้ นายเยื่อน โพรธิสุวรรณ ผู้ว่าราชการ จังหวัดพิษณุโลก เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายพระพุทธรูปเป็นที่ระลึก ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปทรง ปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพจาก ทายาทนายเยื่อน โพรธิสุวรรณ อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัดพิษณุโลก)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

พุทธศักราช ๒๕๑๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโอกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี โดยเสด็จในการนี้ด้วย (ภาพจากนายณัฏฐ์ ศรีวิหค อดีตนายอำเภอบางปะหัน)

วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๐ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ คุณหญิงพิมพ์ฯ สุนทรางกูร ประธานที่ปรึกษา
สมาคมแม่บ้านมหาดไทย ประธานอำนวยการจัดงานมหาดไทยเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙ นำคณะกรรมการจัดงาน และผู้ร่วม
สมทบทุน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงินรายได้จากการจัดงาน “มหาดไทยเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙”
โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นำปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย พร้อมด้วยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดที่มาเข้าร่วมการประชุมสัมมนาผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จออก ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายสมักร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นำคณะรัฐมนตรีแรงงานของประเทศกลุ่มอาเซียนที่เดินทางมาประชุมที่กรุงเทพมหานคร พร้อมด้วยนายสุวิทย์ ยี่งวรพันธ์ อธิบดีกรมแรงงาน ฝัาทุลละองรัฐีพระบาท
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก ณ พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายพิศาล มูลศาสตรสาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย นำนายอร่าม เอี่ยมอรุณ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และคณะ พร้อมด้วยนายศักดิ์ดา ลากเจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา และคณะ ฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายเสาศะตือเมืองจังหวัดเชียงราย และเสาศลักรเมืองจังหวัดพะเยา เพื่อทรงพระสุหร่าย และทรงเจิม (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จออก ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชินีเวสท์ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ในการพระราชทานโล่เกียรติคุณ และเงินรางวัล แก่อิหม่ามที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๓๗ และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก (ภาพจากนายอารีย์ วงศ์อารยะ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย)

นายอารีย์ วงศ์อารยะ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กราบบังคมทูลรายงาน และเบิกอหิมา่มที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๓๗ และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานโล่เกียรติคุณ และเงินรางวัล ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (ภาพจากนายอารีย์ วงศ์อารยะ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย)

ภาพหน้าซ้าย

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระราชปฏิสันถารกับ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และคณะผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย ในโอกาสพระราชทาน โล่เกียรติคุณ และเงินรางวัลแก่อหิมา่มที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๓๗ และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (ภาพจากนายอารีย์ วงศ์อารยะ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย)

วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ณ กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายอารีย์ วงศ์อารยะ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี และคณะ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับข่าวในแปลงนาสาธิต (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพระพุทธรูปประจำจังหวัด และพระพุทธรูปประจำอำเภอของจังหวัดสกลนคร (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพระพุทธรูปประจำจังหวัด และพระพุทธรูปประจำอำเภอของจังหวัดลำปาง (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม)

สถานที่ ศาลากลางและที่ว่าการอำเภอ

2

พระราชดำรัสต่อพระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายหน้า ในการเฉลิมพระชนมพรรษาที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๘ (พ.ศ. ๒๔๔๒)

“...การในมหาดไทยเมื่อปีกลายนี้ ได้จัดการวางแบบแผนปกครองท้องที่ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบลขึ้นมาจากอำเภอ ในปีนี้ได้วางแบบปกครองชั้นหัวเมืองต่อขึ้นมาโดยลำดับอีกชั้นหนึ่ง ได้วางกำหนดให้มีการประชุมเทศาภิบาลที่กรุงเทพฯ ในเดือนกันยายนทุก ๆ ปีเพื่อจะได้นำรายงานประจำศกที่ล่วงแล้ว และการรับจ่ายเงินในศกหน้าเข้ามาด้วย ทั้งจะได้ปรึกษาหารือกับเสนาบดีต่างกระทรวงเพื่อที่จะได้จัดการเปลี่ยนแปลงตามที่จะควรเปลี่ยนแปลงในมณฑลนั้นๆ ในปีต่อไปรายงานซึ่งเทศาภิบาลยื่นจะได้พิมพ์ให้มหาชนทราบทั่วไป”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๗ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๓
ประไพและพระยาราชพินิจจัย (อุทัยวรรณ อมาตยกุล) พิมพ์แจกในการศพอำพัน มารดา พ.ศ. ๒๔๕๘
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ศาลากลางเมืองอ่างทอง ภาพยุค ๒๔๕๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ศาลาว่าการมณฑลเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ริมคูเมืองเก่าเพชรบูรณ์ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๕๙
ได้ยุบเลิกมณฑลเพชรบูรณ์ จึงใช้เป็นที่ทำการศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพถ่ายยุค ๒๔๖๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม อาคารทำด้วยไม้จริง มีมุขหน้า ยกพื้นสูง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๖
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ศาลากลาง
นครเขื่อนขันธ์

ศาลากลางเมืองนครเขื่อนขันธ์ แถวนั่ง คนที่ ๔ จากซ้าย คือ พระพิพิธพลภักดิ์ (บุญ คชเสนี) เจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์ ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ (ภาพจากนายชัยวุฒิ บรูเซอร์ แฟนเกอร์โน)

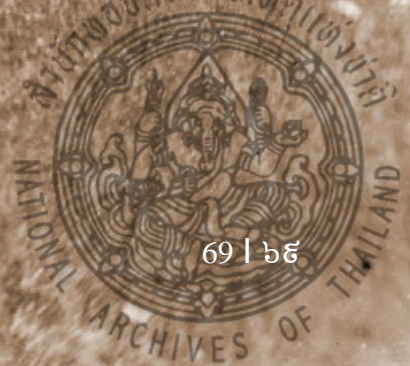

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ครั้งพระยาพลพลพยุหเสนา
(พจน์ พหลโยธิน) นายกรัฐมนตรี
ไปตรวจราชการระหว่างวันที่ ๒๑ -
๒๒ มกราคม ๒๔๗๙

แถวนี้ จากซ้าย คนที่ ๕. พระยา
สุราษฎร์ธานีศรีเกษตรนิคม (เต่า
ศตะกुरुมะ) ผู้ว่าราชการจังหวัด
นครศรีธรรมราช ๖. พระยาพล
พลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย ๗. พระยาสมัน
ตรีบุรีรินทร์ (ต๋วย บินอับดุลลาห์)
๘. พระยาสุนทรพิพิธ (เซย มีชัยบูลย์)
(ภาพจากนายศิริโชค อภิภูยานนท์)

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพยุค ๒๔๗๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย

ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย เมื่อ
ยุบจังหวัดสวรรคโลก ในวันที่
๓๑ มีนาคม ๒๔๘๑ แล้ว ได้ใช้
อาคารหลังนี้เป็นศาลากลาง
จังหวัดสุโขทัย และได้รื้อสร้าง
อาคารใหม่เมื่อราว พ.ศ. ๒๕๐๐
เพื่อใช้ศาลากลางใหม่เป็น
ที่ประทับแรม ในโอกาสที่รัชกาล
ที่ ๙ เสด็จประพาสจังหวัดสุโขทัย
เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑
ภาพยุค ๒๔๘๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ)

ศาลากลางจังหวัดน่าน เดิมเป็นหอคำของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช พระเจ้านครเมืองน่าน สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ โดยสร้างเป็นอาคารตึก ๒ ชั้นแบบตรีมุข มีบันไดขึ้นชั้นสองทั้ง ๒ ข้าง เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาตาถึงแก่อสัญกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔ และรัฐบาลสยามยกเลิกการปกครองแบบเจ้าผู้ครองนคร มิได้สถาปนาผู้ใดขึ้นเป็นเจ้านครน่านอีกต่อไป ถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ หอคำดังกล่าวจึงถูกใช้เป็นศาลากลางจังหวัดน่านสืบมา จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๕๑๗ รัฐบาลได้อนุมัติก่อสร้างศาลากลางจังหวัดน่านหลังใหม่ กระทรวงมหาดไทยจึงมอบพื้นที่หอคำให้กรมศิลปากรเพื่อตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน ภาพยุค ๒๕๓๐ (ภาพจากทนายทนายทองต่อ กล้ายไม้ ณ อยุธยา)

ศาลากลางจังหวัดนครนายก ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ศาลากลางจังหวัดเชียงราย
สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นอาคาร
ก่ออิฐถือปูน ๓ ชั้นแบบโคโลเนียล
ออกแบบและก่อสร้างโดยนายแพทย์
วิลเลียม เอ. บริกส์ ปัจจุบันเป็น
หอวัฒนธรรมนิทรรศน์เฉลิมพระเกียรติ
กาญจนาภิเษก ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ศาลากลางจังหวัดลำปาง ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

จวนของเจ้าเมืองพนัสนิคม เมื่อครั้งยังเป็นเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลปราจีนบุรี ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔)
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ที่ว่าการเมืองพนัสนิคม เมื่อครั้งยังเป็นเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลปราจีนบุรี ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔)
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ที่ทำการอำเภอสาครหลวง

ข้าราชการฝ่ายปกครองถ่ายภาพเป็นที่ระลึกหน้าว่าการอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ภายยุค ๒๕๖๐ (ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ที่ว่าการอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีข้อความหลังภาพว่า ทำพิธีเปิดวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ โดยนิมนต์พระครูวัดดโกศล (เจียง) วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เจ้าคณะอำเภอบางคนที และพระสงฆ์ ๘ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์เย็น และวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้เชิญพระราชวริยการ (ปู่ กันตะบุตร) อัยการมณฑลราชบุรี ผู้แทนสมุหเทศาภิบาล เป็นผู้เปิดผ้าคลุมป้าย สิ้นงบประมาณก่อสร้าง จำนวน ๖,๗๗๕ บาท ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ (ภาพจากนายสมชาย สวัสดิ์วงษ์)

กอบใจคุณ

คณะข้าราชการพลเรือนและตำรวจ ร่วมถ่ายภาพหน้าที่ว่าการอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ภาพยุค ๒๔๗๐
(นายเดช เสนาะคำ นายอำเภอจตุรัส เอื้อเฟื้อภาพ)

ที่ว่าการอำเภอเกาะทู้ จังหวัดภูเก็ต ภาพยุค ๒๔๙๐
(ภาพจากนางสาวเพ็ญพัทธ์ วิชาญกาญจน์)

ที่ว่าการอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดกระบี่ ภาพยุค ๒๔๗๐
(ภาพจากนายอัครชัย อังสุโกโดย)

คำบรรยายกำกับภาพเดิม ความว่า “ชาวเรือที่อาศัยอยู่ในคลองหลอด ประจำปี ๒๔๘๐ และต่อไป ๒๔๘๑ ก็จะไม่ได้เห็นแล้ว” หมายถึง สภาพแวดล้อมบริเวณคลองคูเมืองเดิม ข้างวัดราชบพิธ มีเรือโดยสารและเรือค้าขายจอดเต็มทั้งสองฝั่ง ซึ่งคนทั่วไปเข้าใจผิดคิดว่าเป็นคลองหลอด จึงเรียกผิดมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้กระทรวงมหาดไทยได้ฉายาเป็นที่รับรู้ทั่วไปว่า กระทรวงคลองหลอด อันที่จริงแล้วคลองหลอดคือคลองข้างวัดราชนันทากับคลองข้างวัดราชบพิธ ซึ่งเชื่อมตรงระหว่างคลองคูเมืองเดิมกับคลองรอบกรุง (คลองบางลำภูและคลองโแงะ) คือชื่อลำลองของคลองรอบกรุง) (ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

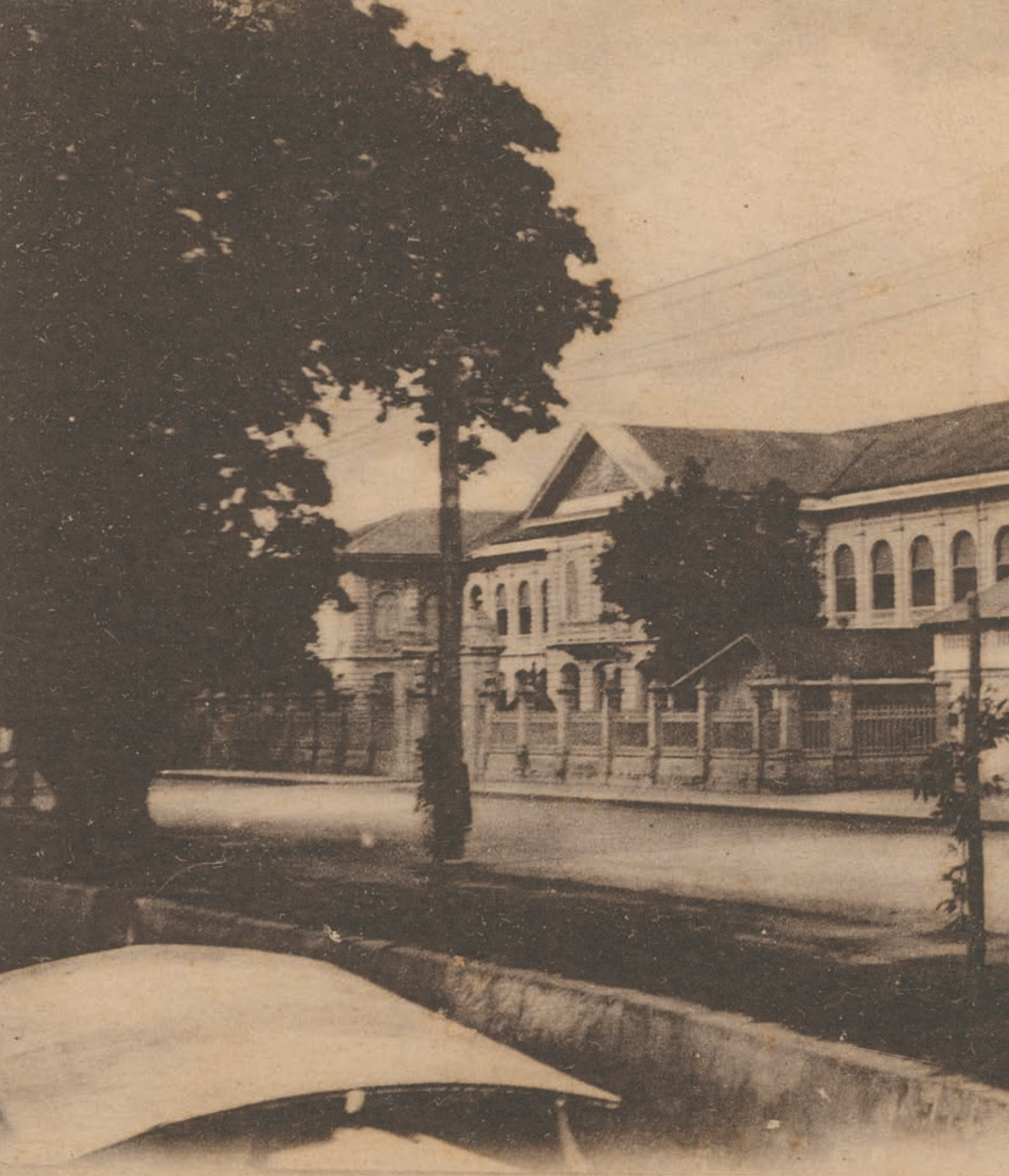
ที่ว่าการอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายประวิทย์ สังข์มี)

ภาพหน้าवाल่าง
ที่ว่าการอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ที่ว่าการอำเภอสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

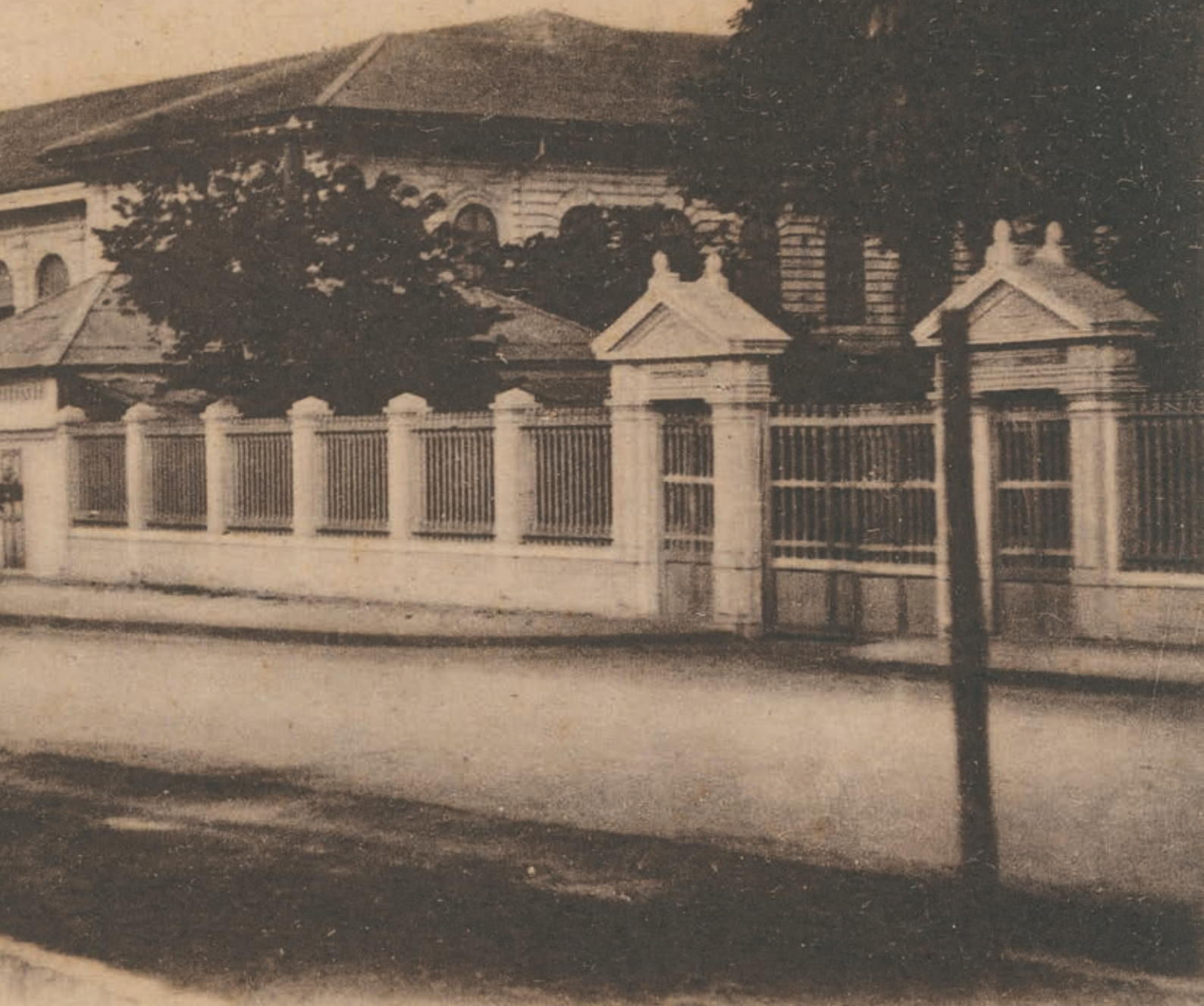

16. - BANGKOK (Siam). - M

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย แลเห็นประตูและรั้ววังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมขุนเจริญผลภูลสวัสดิ์ (ต้นราชสกุลชมพูนุท) ซึ่งต่อมาได้ปรับใช้เป็นกระทรวง
โยธาธิการและกระทรวงนครบาลตามลำดับ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ จึงปรับมา
เป็นกรมมหาดไทย สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมา พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงรื้อถอน
และก่อสร้างอาคารกรมการปกครองในปัจจุบัน (เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ทุบ
อาคารหลังนี้เพื่อเปิดพื้นที่ให้เห็นทัศนียภาพอันงดงามของวัดราชบพิธฯ)

ภาพยุค ๒๔๗๐

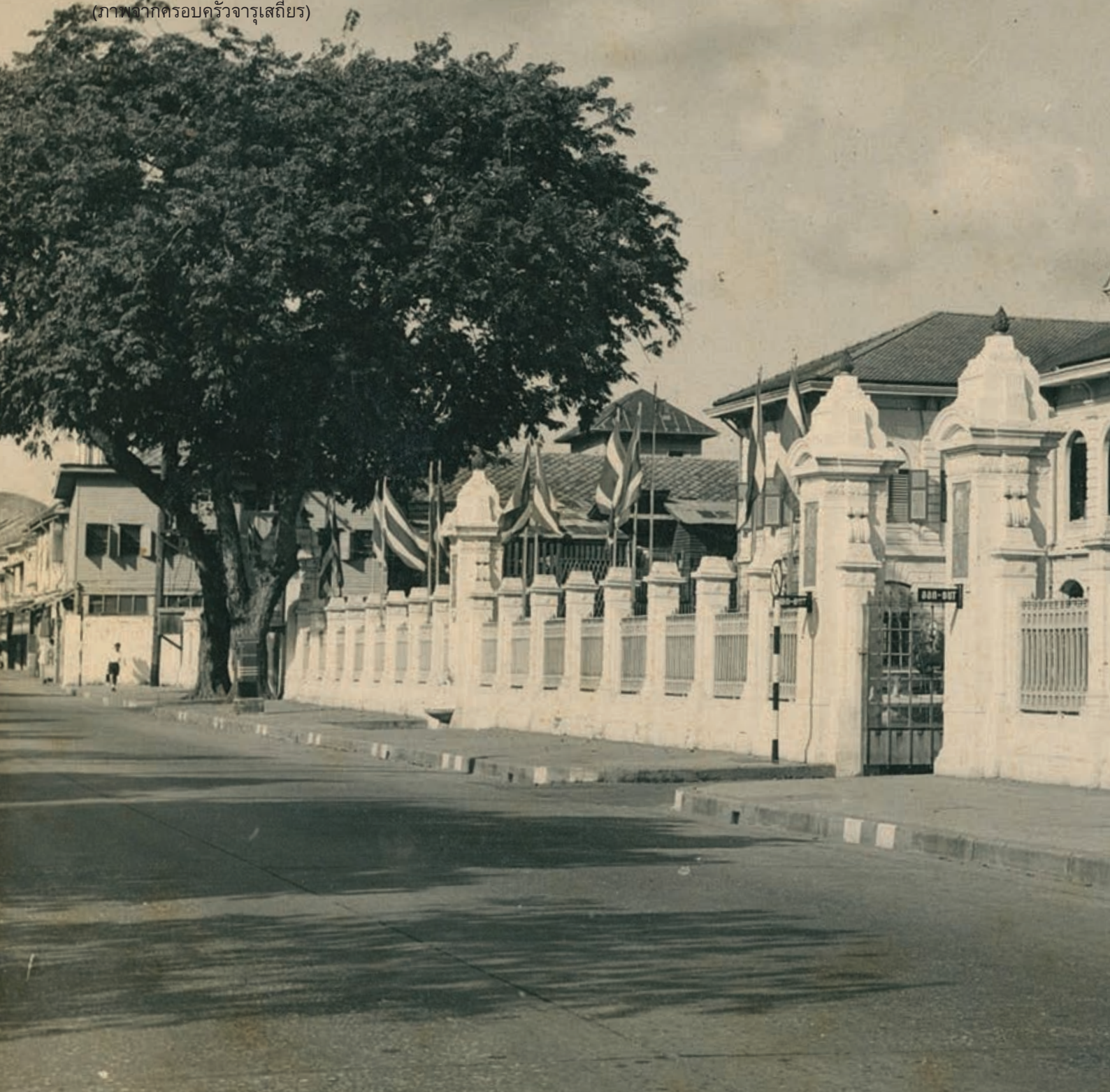
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

Ministry of Local Government.

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย เดิมพื้นที่นี้เป็นที่ตั้งของวังของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒ พระองค์ คือ กรมขุนภูวไนยนฤเบนทรธิบาลและกรมขุนเจริญผลภูลสวัสดิ์ โดยมีศาลโปรสภายู่หัวมุมถนนบำรุงเมือง มาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๔ ต่อมาเมื่อเจ้าของวังสิ้นพระชนม์ รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้ปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ โดยพระราชทานให้เป็นที่ทำการของกระทรวงนครบาลและกระทรวงโยธาธิการ ถึงปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงได้รื้อกระทรวงนครบาล เพื่อสร้างเป็นศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยสร้างอาคารด้านถนนเฟื่องนครก่อนเป็นอาคารแรก แล้วมาเติมด้านหน้ากับด้านข้างแล้วเสร็จ พ.ศ. ๒๔๕๘

ในภาพนี้ ยังมีได้สร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระยาตากสินมหาราช และยังคงเห็นตึกแถวริมถนนบำรุงเมือง (ซ้ายมือของภาพ) ถึง พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงได้รื้อตึกแถวชุดนี้ แล้วสร้างเป็นรั้วของกระทรวงแบบในปัจจุบัน ภาพยุค ๒๕๐๐ (ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

๓ 3

ภารกิจและหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๓๓/๒๐๓

ที่ประชุมพระที่นั่งอภิเศกดุสิต

วันที่ ๒๙ เมษายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๖

ทูล พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

ด้วยตามลายพระหัตถ์ ที่ ๑๐๓/๘๑๒ ลงวันที่ ๒๗ เดือนนี้ เรื่องพระยาศรีสุริยราช
วรานุวัตร ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนการปกครองท้องถิ่นที่บ้านหมากแข้ง มณฑลอุดรธานี
ได้เปิดโรงเรียนสอนมาตั้งแต่วันที่ ๑๘ มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๕ บรรดาผู้ว่าราชการ
เมือง แลกรมการพากันยินดีส่งบุตรมาให้เล่าเรียนนั้นทราบแล้ว การที่คิดจัดตั้งโรงเรียน
ขึ้นนี้ หวังใจว่าจะสำเร็จได้ตั้งความประสงค์

วชิราวุธ

พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เล่มที่ ๑ หน้า ๑๓๑
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๑๓

สมเด็จพระยาต๋ารงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการ

สมเด็จพระยาต๋ารงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการมณฑลปัตตานี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๗ - ๒๔๔๑
 (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)
 แถวนี้้ง จากซ้าย พระยาวิสุตรสาครดิษฐ์ (สาย โชติกเสถียร) ทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ไม่ทราบ ไม่ทราบ
 สมเด็จพระยาต๋ารงราชานุภาพ เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ไม่ทราบ (ฝรั่ง)

ข้าราชการมณฑลเทศาภิบาลปัตตานีเตรียมพาหนะ (ช้าง) เพื่อการเดินทาง
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

เกยเทียบช้าง พร้อมออกเดินทาง แลเห็นเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) อยู่บนเกย (คนที่ ๒)
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพทรงถ่ายภาพหมู่กับข้าราชการเมืองนครพนม มณฑลอุดร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

แถวหน้า

๑. สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ
๒. พระยากำแหงสงคราม (จีน)
๓. พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร (โพ เนติโพธิ์)
๔. เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)
๕. หม่อมเจ้าประสมประสงค์ ชุมพล

แถวหลัง

๖. หลวงประจิดรัฐกรรม (ตู้ ปาณิกบุตร)
 ๗. พระยาสมุทรศักดิ์รักษ์ (เจิม วิเศษรัตน์)
 ๘. พระยาสุนทรธรรมธาดา (คำสิงห์ สิงห์ศิริ)
 ๙. พระยาเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (แก่น วสันตสิงห์)
 ๑๐. พระยาอรรณภระวีสุนทร (สงวน ศตะรัต)
- บรรยายภาพโดยนายโกสินทร์ นิตยาคม

ที่ประทับแรมระหว่างการเสด็จตรวจราชการมณฑลอุดรธานี (ไม่ทราบเมืองที่ประทับ)
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ภาพหน้าชัยและขวา

ภาพถ่ายครอบครัวพระยาปทุมเทวาภิบาล (เสือ ณ หนองคาย) ถ่ายในคราวรับเสด็จเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ตรวจราชการมณฑลอุดร พ.ศ. ๒๔๔๙
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

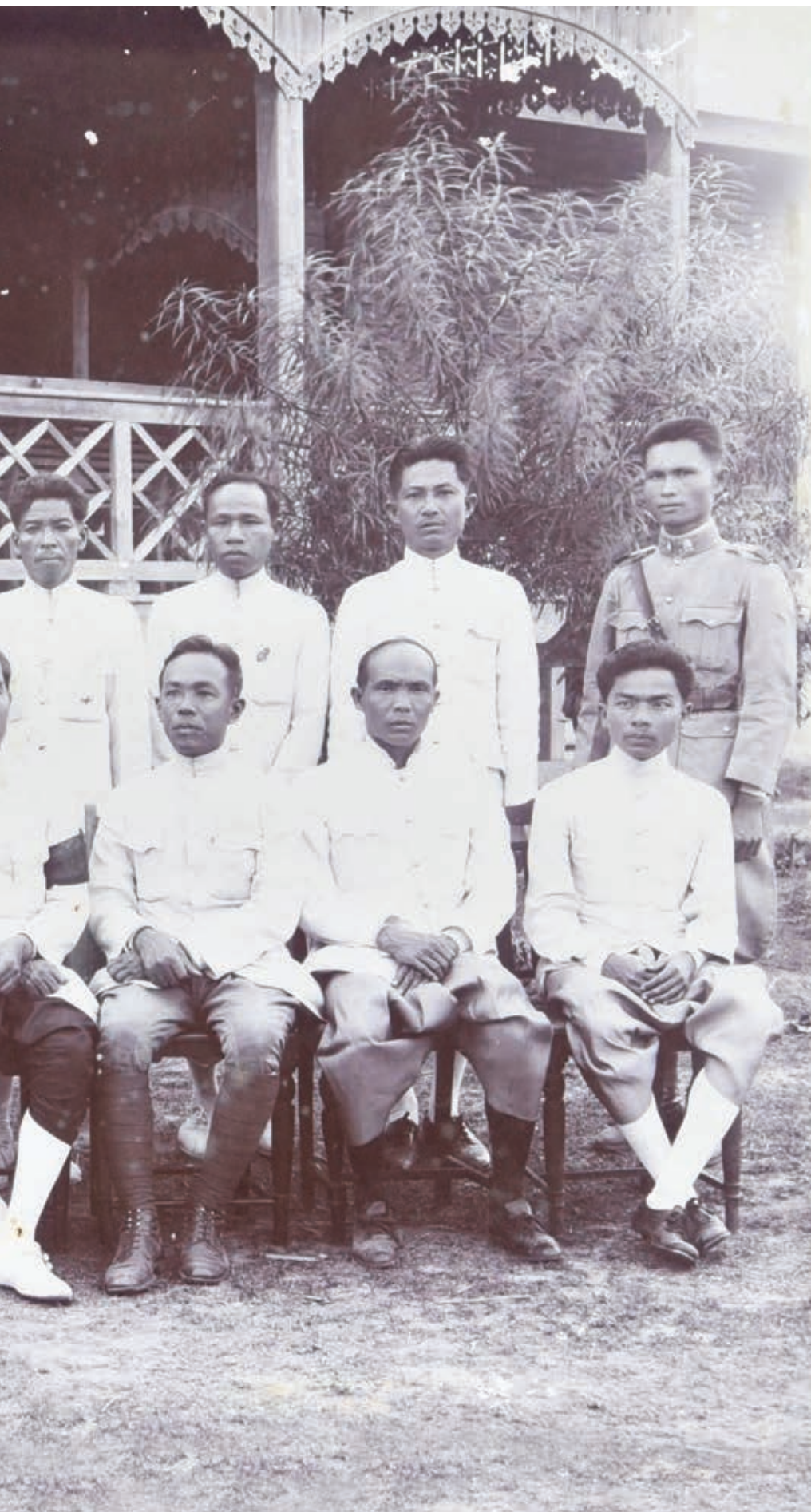
ภาพหน้าซ้ายและขวา

ข้าราชการและนายแพทย์ต่างชาติ ซึ่งตามเสด็จสมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยญาติ ในคราวเสด็จตรวจราชการมณฑลอุดรธานี พ.ศ. ๒๔๔๙ ได้เปิดคลินิกเพื่อรักษาพยาบาลคนท้องถิ่น โดยมีกรมการจังหวัดนั้นๆ ประกอบเตียงข้าง เพื่ออธิบายวิธีการรักษาพยาบาลแบบการแพทย์แผนใหม่

(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ภาพหมู่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย
ตรวจราชการมณฑลร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๔๗๐
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

แถวหนึ่ง จากซ้าย

หลวงผดุงประชากร (ทองอยู่ สุขรัตน์)

นายอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

จังหวัดมหาสารคาม

หลวงนฤเบศร์นันทการ (แจ่ม สุภธีระ)

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดมหาสารคาม

พระอรรถเปศลสรวดี (เจริญ ทรัพย์สาร)

อัยการมณฑลนครราชสีมา

พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์

(ทอง จันทรางศุ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

พระยาเพชรดา (สะอาด ณ บ่อมเพชร)

สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา

พระสำเร็จนฤปการ (อนงค์ พยัคฆันตร -

ต่อมาเป็น พระยาสารคามคณาภิบาล)

ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม

พระวิเทศจรูณการ (กวย กนิษฐานนท์ -

ต่อมาเป็น พระยาราชสีมาจารย์)

กรรมการมณฑลนครราชสีมา

ขุนบรรจบคดี (ปั้น ยันตดิกล)

อัยการจังหวัดมหาสารคาม

แถวอื่น จากซ้าย

นายร้อยตำรวจโท ขุนขจัดพาล

(หวล ตุมรสุนทร - ต่อมาเป็น

นายร้อยตำรวจเอก) ผู้บังคับการ

กองตำรวจภูธรจังหวัดมหาสารคาม

ขุนสังกรบรรณกิจ (มาศ สุวรรณเนตร)

คลังจังหวัดมหาสารคาม

ขุนสินาทราชพิพัฒน์ (เชื้อ กลิ่นสุคนธ์)

สรรพากรจังหวัดมหาสารคาม

ขุนเอกสัตสุนทร (เจริญ สุวรรณภา)

นายอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

หลวงบันเทิงทนุราษฎร์ (สำเภา พรหมายน)

นายอำเภอโคกพระ จังหวัดมหาสารคาม

หลวงพิทักษ์นรากร

(หาร ภาณุदानนท์ ณ มหาสารคาม)

นายอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ขุนภูมิพยัคฆเขต (ทิม ทิวะวิภาต

ต่อมาเป็น หลวงภูมิพยัคฆเขต)

นายอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ขุนประสาทวิทยกิจ (วินิจ รัตนประทีป)

กรรมการจังหวัดมหาสารคาม

รองอำมาตย์ตรี มณฑา สุทธา

นายดาบ พร พลบัถพี

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รับการเคารพจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมีนายสมพร กลิ่นพงษา นายอำเภอสามชุกให้การต้อนรับ (ขวาสุด)
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทักทายนักเรียนลูกเสือ
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

นายสมพร กลิ่นพงษา นายอำเภอสามชุกให้การต้อนรับจอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมอบให้ริตา (นางสาวชญาดา กลิ่นพงษา) มอบช่อดอกไม้ (ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนและข้าราชการอย่างเป็นกันเอง (ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ให้การต้อนรับจอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดถนน กปร. กลาง สงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๐

นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เดินทางถึงบริเวณพิธี โดยมีนายสมพร กลิ่นพงษา นายอำเภอเมืองอุบลราชธานี ให้การต้อนรับ ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าขวาล่าง

นายสมพร กลิ่นพงษา นายอำเภอเมืองอุบลราชธานี
กล่าวรายงานการก่อสร้างถนน กปร. กลาง สงเคราะห์ ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

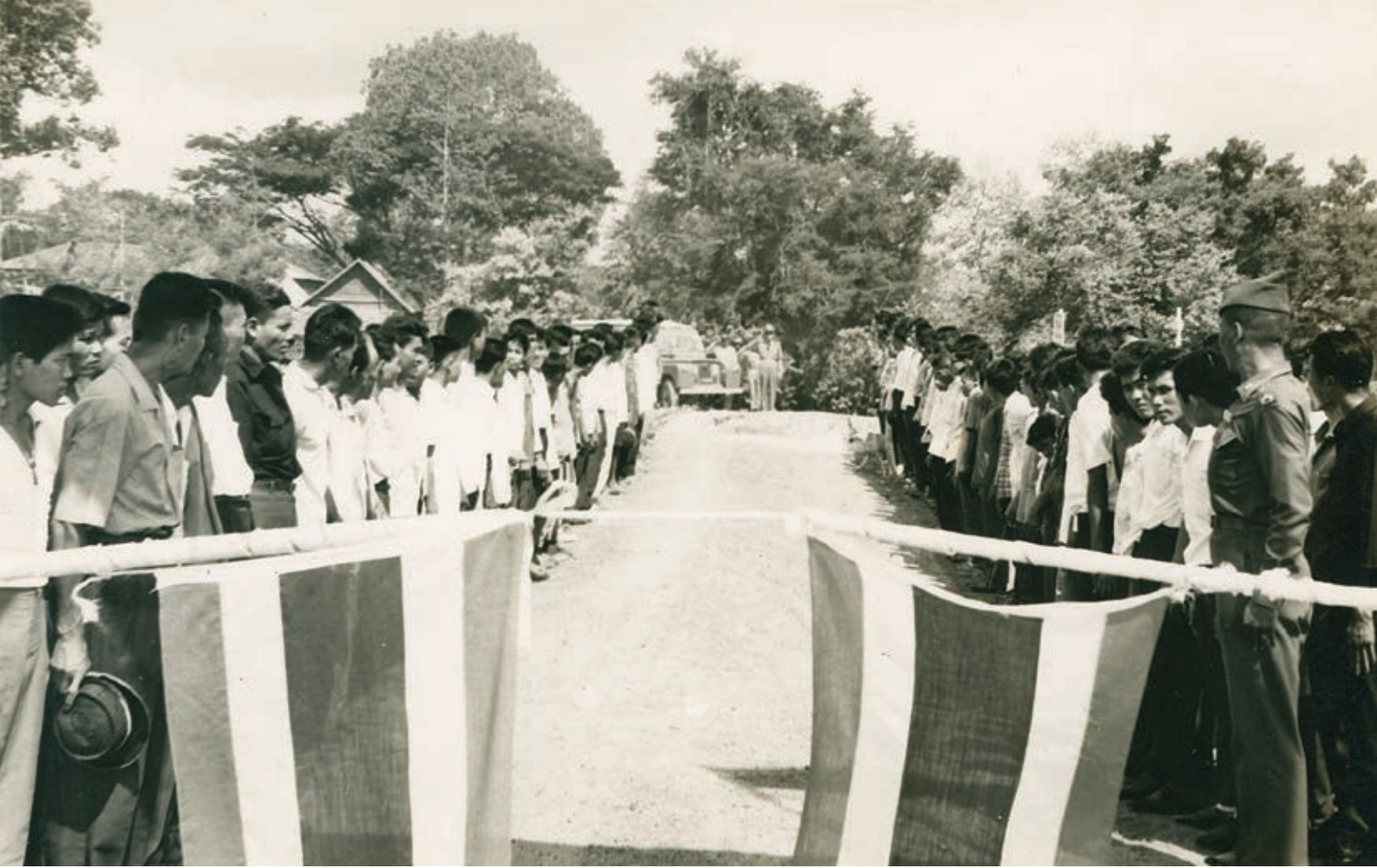
นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวเปิดการใช้งานถนน กปร. กลาง สงเคราะห์ อำเภอมือเมืองอุบลราชธานี
ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ชุมนุมประตู่ในพิธีเปิดถนน กปร. กลาง สงเคราะห์ ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าขวาล่าง
นายสมพร กลิ่นพงษา นายอำเภอเมืองอุบลราชธานี
กล่าวรายงาน ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ประชาชนเข้าแถว พร้อมถือธงชาติเพื่อยกขึ้น เมื่อประธานในพิธีตัดริบบิ้น ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ในการนี้ประชาชนได้จัดพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีของชาวอีสาน ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รับฟังการบรรยายสรุปของข้าราชการ
(ภาพจากพลโทหญิง วิภาสิริ จินตสุวรรณ)

ภาพหน้าชัยบน

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตรวจราชการโครงการ กสช.
(การสร้างงานในชนบท) ประจำปี ๒๕๒๗ ที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๗
(ภาพจากพลโทหญิง วิภาสิริ จินตสุวรรณ)

ภาพหน้าชัยล่าง

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย วางศิลาฤกษ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
(ภาพจากพลโทหญิง วิภาสิริ จินตสุวรรณ)

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตรวจสอบโครงการขุดบ่อน้ำขนาดใหญ่ประจำหมู่บ้าน
ตามโครงการ กสช. (การดำเนินงานในชนบท)
(ภาพจากพลโทหญิง วิภาสิริ จินตสุวรรณ)

พิธีเปิดงานประจำปีทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตย์)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประทานในพิธีเปิดงานประจำปีทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสทิพย์)

ซุ้มร้านค้าของอำเภอหนองบัวลำภู
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตย์)

ภาพหน้าขวาบน
ซุ้มร้านค้าของอำเภอเพ็ญ
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตย์)
ภาพหน้าขวาล่าง
ซุ้มร้านค้าของอำเภอกุมภวาปี
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตย์)

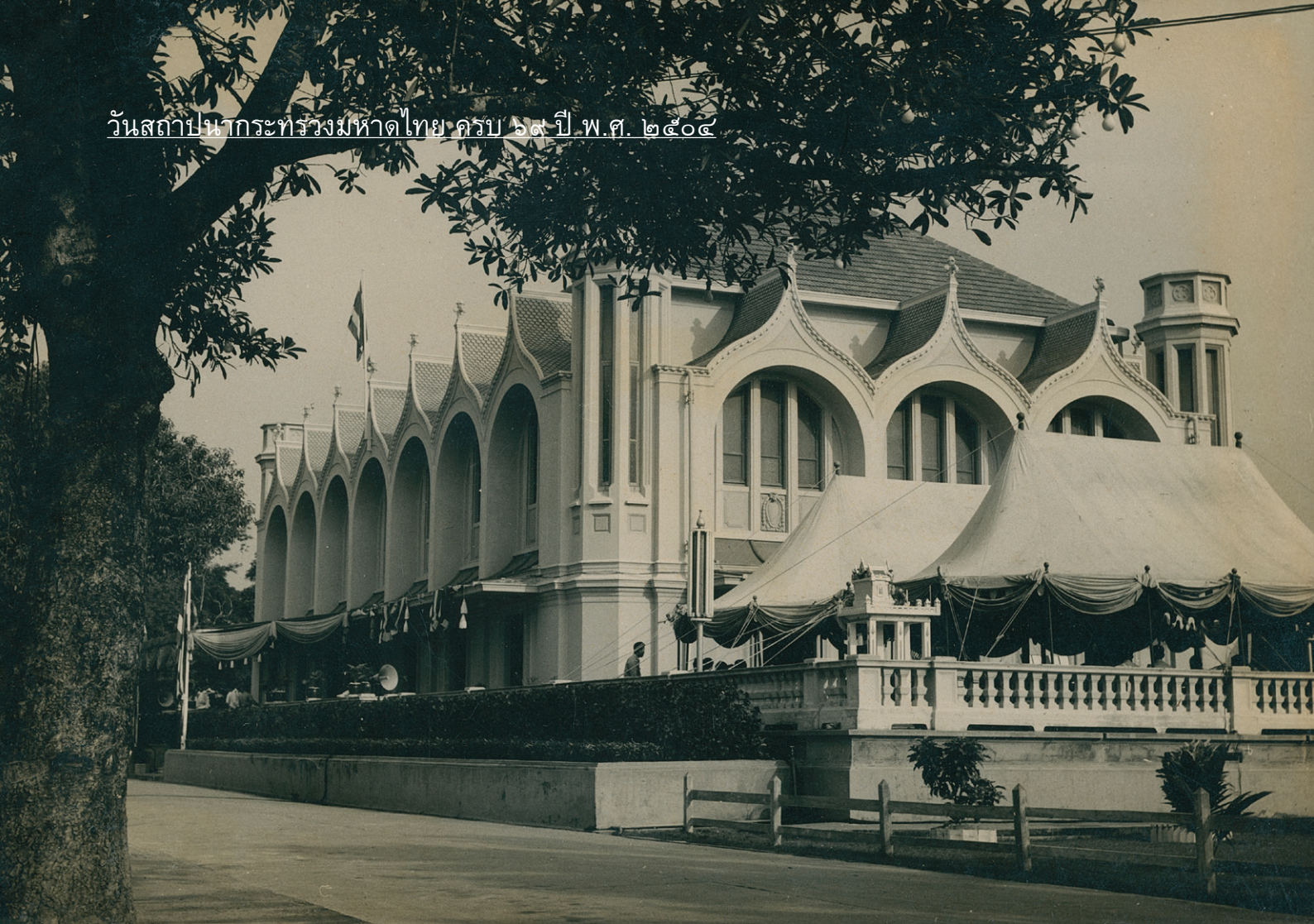
ซุ้มร้านค้าของอําเภอโนนสํง
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตยั)

ภาพหน้าขวา

ซุ้มร้านค้าของภาคเอกชน (บริษัทเอเวอร์เรดีจําหน่ายถายไฟฉาย ตราแมวเก้าชีวิต แต่เรียกอย่างลําลองว่า ตราแมวลอดห้วง)
(ภาพจากนายหัตถไชย ศิริสถิตยั)

วันสถาปนากระทรวงมหาดไทย ครบ ๖๙ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔

พระที่นั่งนคราญสโมสร (ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)
(ภาพจากครอบครัวจากรัฐมนตรี)

ภาพหน้าขวาล่าง

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
และนายทวี แรงขำ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
(ภาพจากครอบครัวจากรัฐมนตรี)

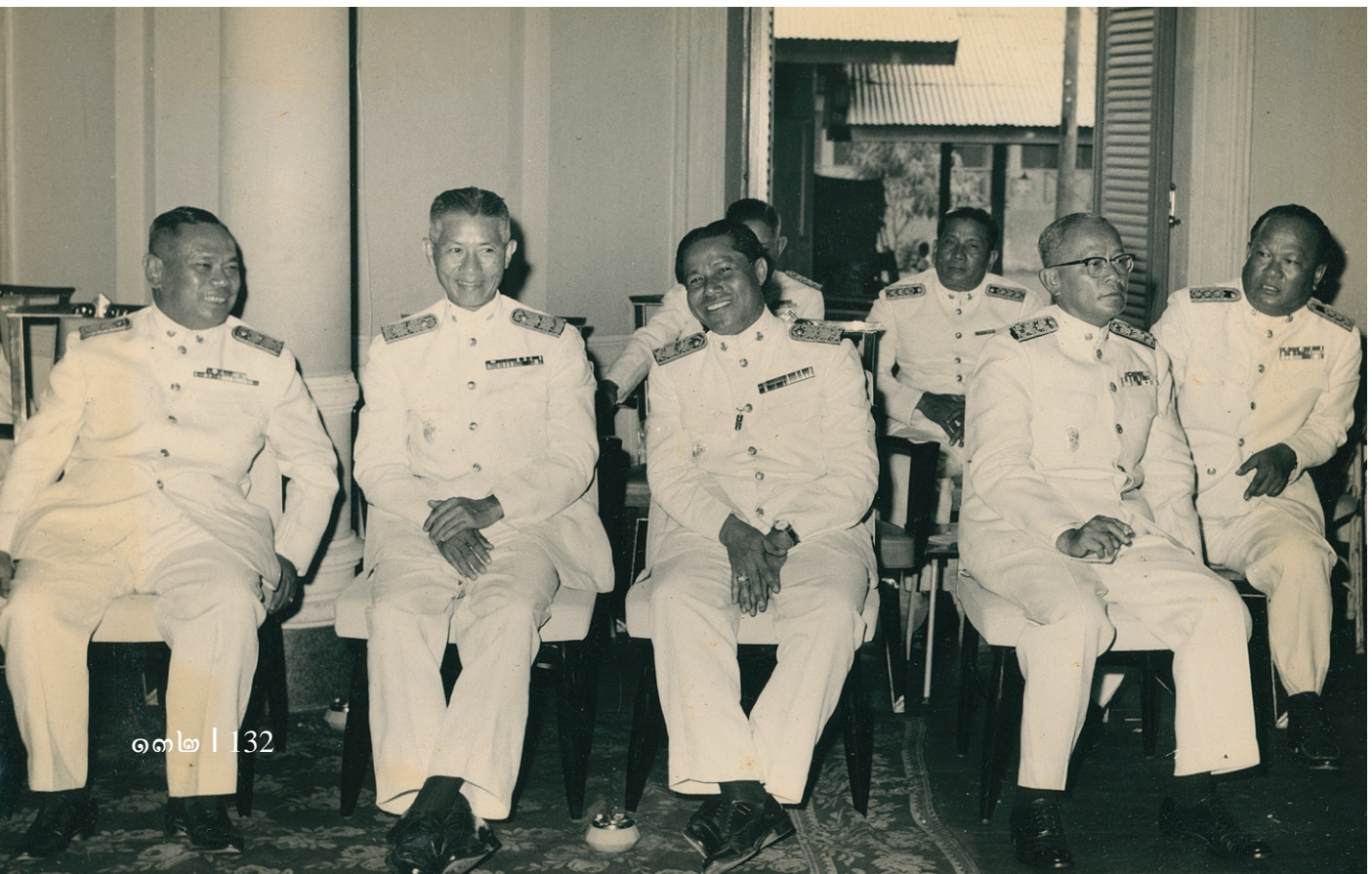
จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ในการจัดงานวันสถาปนากระทรวงมหาดไทย ครบ ๖๙ ปี วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ (ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

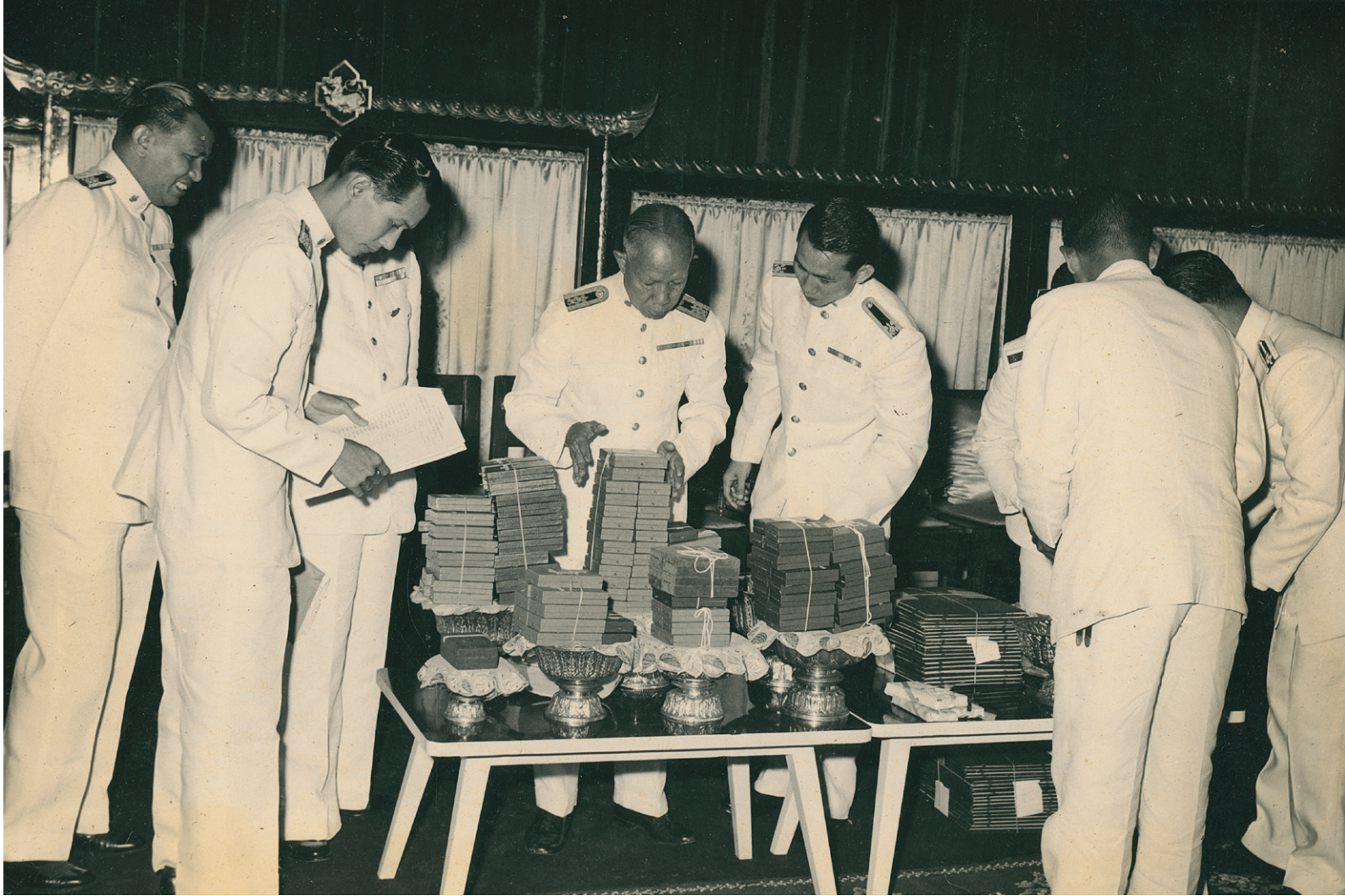

ภาพบน ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ จากซ้าย จอมพล ประภาส จารุเสถียร พลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล (เจียม ลิมปิชาติ)
พลตำรวจเอก ประเสริฐ ธรรมศิริ ไม่ทราบ

ภาพล่าง จากซ้าย แก้วหน้า ไม่ทราบ ไม่ทราบ นายพ่วง สุวรรณรัฐ ไม่ทราบ
(ภาพจากครอบครัวจาร์เสถียร)

ภาพบน การแจกประกาศนียบัตรและรางวัลแก่ข้าราชการที่ทำความดีประจำปี นายถวิล สุนทรศารทูล (ซ้ายสุด)
(ภาพจากครอบครัวจาร์เสถียร)

ภาพล่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยเข้าร่วมงานวันสถาปนา

ภาพบน จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตักบาตรถวายสมเด็จพระสังฆราช (วาสน์) ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ในวันสถาปนากระทรวงมหาดไทย วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘ (ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ร่วมตักบาตรพระสงฆ์ บริเวณลานจอดรถหน้ากรมการปกครอง แลเห็นอาคารกระทรวงมหาดไทย

สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์)
ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระ
พุทธโฆษาจารย์ วัดราชบพิธ
สถิตมหาสีมาราม ประพรม
น้ำพระพุทธมนต์ให้แก่ข้าราชการ
กระทรวงมหาดไทย

จอมพล ประภาส จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
และข้าราชการสมาทานศีลและ
ฟังพระธรรมเทศนา แลเห็น
๑. นายทวี แรงขำ ๒. นายชำนาญ
ยุวบูรณ์

ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย
ร่วมในพิธีวันสถาปนากระทรวง

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และข้าราชการระดับสูงในพิธีเลี้ยงภาคค่ำ บริเวณลานจอดรถ
ของกรมการปกครอง

การแสดงบนเวทีของข้าราชการ
กระทรวงมหาดไทยในภาคค่ำ
โดยจัดเวทีหันหน้ามาทาง
กรมการปกครอง

พิธีมอบโฉนดที่ดินนิคมพระพุทธรบาท พ.ศ. ๒๕๐๒

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เดินทางถึงนิคมพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
(ภาพจากครอบครัวจากรุเสถียร)

ภาพหน้าขวาบนและล่าง

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ประธานในพิธีรับฟังการเจริญพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์

๑. นายถวิล สุนทรศารทูล

๒. นายทวี แรงขำ

(ภาพจากครอบครัวจากรุเสถียร)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบโหนดที่ดินนิคมพระพุทธบาทแก่ประชาชนที่ลงทะเบียนไว้
(ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายทวี แรงขำ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (มือขวาหลัง) ดูเครื่องมือทางการเกษตรที่มอบไว้บำรุงนิคมพระพุทธบาท (ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดูเครื่องมือทางการเกษตรที่มอบไว้บำรุงนิคมพระพุทธบาท (ภาพจากครอบครัวจารุเสถียร)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
เดินตรวจตลาดของนิคมพระพุทธบาท
(ภาพจากครอบครัวจาร์เสถียร)

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
เปิดอนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาภักดีชุมพล (แล) จังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. ๒๕๑๐

ภาพหน้าซ้ายและขวา

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงจากเครื่องบินและมีปฏิสันถารกับข้าราชการจังหวัดชัยภูมิ (ภาพจากนายแพทย์ประกาศน์ เชาวน์ปรีชา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เปิดอนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาภักดีชุมพล (แล)
เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยมีนายช่วย นนทะนาคร ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ร่วมด้วย
(ภาพจากนายแพทย์ประกาศน์ เชาวนปรีชา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีปฏิสันถารกับข้าราชการจังหวัดชัยภูมิ (ภาพจากนายแพทย์ประกาศน์ เชาวนปรีชา)

การแข่งขันฟุตบอลชิงชนะเลิศไ้ร่มีเยิน พ.ศ. ๒๕๒๖

พลโท ชาญ สีนานนท์ แม่ทัพภาคที่ ๔ เป็นประธานในการแข่งขันฟุตบอลตามโครงการไ้ร่มีเยิน วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ ศาลากลางเทศบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (ภาพจากนายอนันต์ อนันตกุล)

ภาพบน นายอนันต์ อนันตกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ร่วมพิธีแจกรางวัลการแข่งขันฟุตบอลชิงชนะเลิศใต้ร่มเย็น

ภาพล่าง ทีมฟุตบอลที่ชนะเลิศการแข่งขัน

ภาพบนและล่าง

งานช่วงค่ำ ราชภัฏการกุศลใต้ร่วมเย็น บรรดาแขกผู้มีเกียรติร่วมชมการแสดง
(ภาพจากนายอนันต์ อนันตกุล)

นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี พร้อมด้วยนายสมพร กลิ่นพงษา ปลัดจังหวัด และนายสมจิตต์ ทรงศิริไล่อ่าจังหวัด มอบเงินบำรุงโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ ภาพยุค ๒๕๑๐
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

นายสมพร กลิ่นพงษา กับการทำงานที่จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๐๕

ภาพหน้าซ้ายและขวา

นายสมพร กลิ่นพงษา ปลัดอำเภอและผู้ตรวจการท้องถิ่น สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนข้าราชการด้วยกีฬาฟุตบอล โดยตั้งทีมฟุตบอลแสนพลพ่ายและตระเวนแข่งกับทีมข้าราชการจากหน่วยงานอื่นๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพหน้าซ้ายและขวา

การเลี้ยงสังสรรค์หลังจากการแข่งขัน เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีและเพิ่มศักยภาพการทำงานให้เป็นหนึ่งเดียว โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง
(ภาพจากนายสมพร กลิ่นพงษา)

ภาพการจับโจรของชาวบ้านหนองตีนนก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมาปล้นบ้านของนางหนู ไม่ทราบนามสกุล โดยมีนายละม้าย โรจนพันธ์ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านคลองสวน (ลำดับที่ ๓ จากซ้าย) ภาพยุค ๒๔๘๐ (ภาพจากนางนาฏน้อย โรจนพันธ์)

หมายเหตุ คดีความต่าง ๆ ในอดีตเป็นการร่วมงานกันระหว่างฝ่ายปกครองกับตำรวจ โดยเฉพาะการจับโจรผู้ร้าย ในภาพจะสังเกตเห็นข้าราชการฝ่ายปกครองคือบุคคลลำดับที่ ๗ - ๑๐ (จากซ้ายถือและสวมหมวกกะโล่)

พิธีส่งมอบงานระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๓๖

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ส่งมอบงานให้นายไพฑูริย์ แก้วทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖
(ภาพจากกองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย)

ภาพหน้าขวาบนและล่าง
ข้าราชการทั้งสองกระทรวงเข้าร่วมในพิธีส่งมอบงานอย่างพร้อมเพรียงกัน
(ภาพจากกองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย)

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายไพฑูรย์ แก้วทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม แลกเอกสารส่งมอบงาน (ภาพจากกองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย)

ภาพหน้าขวาบน

นายเด่น โต๊ะมีนา และนายสุทัศน์ เงินหมื่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมเป็นสักขีพยาน (ภาพจากกองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย)

ภาพหน้าขวาล่าง

ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงมหาดไทยร่วมเป็นสักขีพยาน จากซ้าย นายทวีวงศ์ ณ เชียงใหม่ นายอนันต์ อนันตกุล ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายอารีย์ วงศ์อารยะ และนายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย (ภาพจากกองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย)

การประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดของมณฑล
ภูเก็ต เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

มีรายชื่อ ดังนี้

๑. นายพลโท พระยาสุรินทรราชา
(หม่อมราชวงศ์สิทธิ สุทัศน์)
สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
๒. พระยากรุงศรีสวัสดิการ
(จำรัส สวัสดิ์-ชูโต)
ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต
๓. พระยาอิศราธิชัย (หมี ณ ถลาง)
ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่
๔. พระระนองบุรีศรีสมุทรเขตร
(ค้อยไฉย ณ ระนอง)
ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง
๕. พระยาศิริธรรมบริรักษ์ (ทับ มหาเปารยะ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา
๖. พระยาตรังคภูมาภิบาล (เจิม ปันยารชุน)
ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง
๗. พระยาสมันตรัฐบุรินทร์
(ตุ้ย บินอับดุลลาห์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล
๘. พระเสนานุชิต (จร ศกุนตลักษณ์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดตะกั่วป่า
นายภัทรพล เปี้ยวนิม อำนภาพ

ผู้แทนคณะราษฎรฝ่ายทหาร คือ พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ) (แถวที่นั่งที่ ๖ จากซ้าย) ตระจราชการภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองและทำพิธีเปิดสมาคมคณะราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์นี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีคณะข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์ต้อนรับ

จากซ้าย แถวนี้ คนที่ ๔ พระยาอุตรธานีศรีโขมสาครเขตต์ (จิตร จิตตะยโสธร) ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ คนที่ ๕ พระยาตรังคภูมาภิบาล (เจิม ปันยารชุน) สมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดร (ภาพจากนายอำนาจ ขอบธรรม)

ผู้สืบสกุลเจ้าผู้ครองนคร และผู้สืบสกุลพระยาเมือง กับข้าราชการผู้ไท
 ซึ่งปลัดกระทรวงมหาดไทยนำเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในงาน
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จ

จากซ้ายไปขวา

แถวนี้

ทนงอุบลคุณเกาะ รงโชะ ตนกุมะ กุปเต๊ะ พระพิพิธภักดี พระเพ็ชรศิริ พลตรี เจ้าราชบุตร ณ เชียงใหม่ พระอารามราชภักดี

แถวขึ้น

นาขประเสริฐ ภาณุจนกุล พระยารัตนภักดี ขุนภักดีดำรงฤทธิ์ หลวงวิวิธสุรการ พระสมัควรโมสร ขุนไตรภคชานุกุล ขุนสนธิ

แถวหลังสุด จากซ้ายไปขวา นายโอพาริก พยัคฆาภรณ์ นายจิตกาล ภัทรธรรมมาศ นายวัลลภ เทียววณนัท นายประทีป
 นายสนอง ปรัชญนันท์ (รองประธานสภา กรุงเทพมหานคร) นายประเสริฐ พลชาติ นายประจักษ์ อุทกภา
 แถวกลาง จากซ้ายไปขวา นายเจิม ภูมิจิตร พลเรือเอกคำวิทย์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (รองประธานสภา กรุงเทพมหานคร) นายเป
 นายเศรณี จินวาลา นายจันทร์ สมบูรณ์กุล นายเสถียร ธรรมสุริยะ นายเลื้อน พรพิบูลย์ นายจุม
 แถวนั่ง จากซ้ายไปขวา นายโอชา อรรถเวที นายเจริญ ภมรบุตร นายวัจน์ อภิบาลภูวนารถ นายประสิทธิ์ อุไร
 พระยามโหตรวรย์ (ประธานสภากรุงเทพมหานคร) นายศิริ สันตะบุตร (ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) ศา

สมาชิกสภากรุงเทพมหานครเข้าเยี่ยมคำนับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗
 (ภาพจากนางสาวดรุณา สมบูรณ์กุล)

อดิสรณินท์ นายอำนวยการ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายประชา จารุเสถียร นายผ่อง รามัญ พลอากาศตรี ภาคย์ กฤษณะพันธุ์
 รัตน์ นายทวี สมบัติพานิช
 มศักดิ์ วิเชียรภักดิ์ นายวิระ รมยะรูป นายมณฑล หาญพานิชย์ นายเชี่ยม อร่ามรักษ์ นายประพนธ์ เจริญรุ่งเรือง นายสุข พุคยาภรณ์
 พล ประจันตบริบาล นายแสง รุจิรัต ร้อยตำรวจโท ชาญ มนุธรรม พลโท ทิพย์ ผลโภค นายอาทร สังฆะวัฒน์ นายจิตร ทั้งสุขบุตร
 รัตน์ (รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) นางสุนทรี ชมอวัช พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิริสุนทร (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)
 สตราจารย์ คุณหญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา นายเฉลิม ประจวบเหมาะ พลตำรวจตรี พยงค์ สมิติ

(ฉายาเฉลิมกรุง โทร. 220295)

การอบรมนายอำเภอ ณ ทำเนียบรัฐบาล ภาพยุค ๒๕๐๕
แถวหน้า จากซ้าย คนที่ ๓ นายฉลอง กัลยาณมิตร นายอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
(ภาพจากกระทรวงมหาดไทย)

ภาพหน้าขวา

กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้ง “โรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง”
เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ รับนักศึกษาที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา ๒ ปี โดยใช้พระตำหนักสุวัทนาเป็นหอนอนของนักเรียน
และพระที่นั่งนคราณูสมุสรมเป็นสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่
ภาพชุดนี้สันนิษฐานว่าเป็นการเข้ารับการฝึกอบรมของปลัดอำเภอ ในช่วงก่อน พ.ศ. ๒๔๙๐
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

หอนอนของผู้เข้าอบรม ซึ่งใช้พระตำหนักสุวิทันนาในพระราชวังสวนดุสิต
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

พระตำหนักสุวิทันนาในพระราชวังสวนดุสิต ซึ่งใช้เป็นหอนอนของผู้เข้าอบรม
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ข้าราชการฝ่ายปกครองที่เข้ารับการฝึกอบรมในอิริยามถต่างๆ
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ภาพบน ข้าราชการฝ่ายปกครองที่เข้ารับการฝึกอบรม และเห็นนายพ่วง สุวรรณรัฐ (คนที่ ๒ จากขวา)

ภาพล่าง ข้าราชการฝ่ายปกครองที่เข้ารับการฝึกอบรม และเห็นพระที่นั่งนงคราญสโมสรอยู่ด้านหลัง (ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

พิธีเปิดการสัมมนาพัฒนาผู้บริหารใ

ณ พระที่นั่ง
วันจันทร์ที่ ๒

แถวนี้ จากซ้ายไปขวา

นายประสงค์ อิศรภักดี ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย นายสุวรรณ งามยศ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ หลวงยุคเสวีวิวัฒน์ อธิบดีกรมโยธาเทศบาล นายศักดิ์ โ

แถวอื่น จากซ้ายไปขวา

พลเอก ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี พระประภาสศทภรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงส
ศาสตราจารย์ เถม อุทยานิน คณะบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายแพทย์ประสพ วัฒนากร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลประสาท นายพ่วง สุวร
นายแมน อัจฉินทวี ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย นายพัฒน์ บุญรอดพิพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี นายชาติ อธิษะณันท์นันทน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.
นายพล วงศาโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ท. ชุนทะยานราญรอน เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาด
พ.ศ.อ. เนือง ราชะนาก ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี นายประคอบ ทรัพย์มณี ผู้ว่าราชการจังหวัด
นายชะเอม มุณีนาทสุต ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง

พิธีเปิดการสัมมนาพัฒนาผู้บริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัด รุ่นที่ ๓ ณ พระที่นั่งนงคราญสโมสร วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖
มีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี และจอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมถ่ายภาพด้วย
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด รุ่นที่ ๓

ฝั่งนคราญลโมลร์

๒๑ มกราคม ๒๕๐๖

นายวิวัฒน์ อธิบดีกรมที่ดิน นายปรกรณ์ อังสุสิงห์ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ นายถวิล สุเมธการสารกุล รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หลวงอรรวดีภาสโกไพสาดย์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายประสิทธิ์ พระบำราศนราดูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พลโท อัมพร จินตทานนท์ ปลัดกระทรวงเศรษฐการ พลโท อำนาจ ไชยโรจน์ ไข่มุกประจำสำนักทบเรือรบนาชกรรัฐมนตรี
มนตรี รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายเดียน กฤษณามระ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนคร นายฉัตร ศัตยาภย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี นายยุทธ หนุมภักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี นายพร บุญประเสริฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทธรานี
นายวรวิทย์ วัจสีโยทัย ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี นายพล จุฑางกูร ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง นายบัณฑิต กัมตะบุตร ผู้อำนวยการสถานี นายเอก เทษก์เนตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร
จังหวัดขอนแก่น นายฉัตร ทองประยูร ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายโอบแดง จันตะเสน ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ร.ต.อ. เอ็ม อินทะกนก ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง
(ฉายาเฉลิมกรุง)

พิธีเปิดการสัมมนาพัฒนาผู้บริหารใน

วันที่ ๓ มิถุนายน
ณ พระที่นั่งนางศร

แถวหน้าจากซ้าย ร.ศ.ศ. รัน สุวรรณทรภัก ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายมานึก ปุระนเปพรรค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายคำวัน อังชกร ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ นายเฉลิม ภูพานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย นายสุจิตต์ อัมบาศิวิรี ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน นายพินันท์ พันทุโยธิน ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร นายวิฑูรย์ บรรณโคตกิจ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน นายชูธง่า ไชยวณิช ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นายอุทัย เกษทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง นายประสิทธิ์ อังวนน้อย ผู้ตรวจการส่วนการปกครองภูมิภาค นายธง่า จันทร์ธำธา ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายเชษฐา คุ้มคุ้ม ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายเชษฐา แก้วดาบ ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายสุเมธ ราชภักดี ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายจรูญ ราชวัตร ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายเชษฐา คุ้มคุ้ม ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง นายชัย หุตะเจริญ อธิบดีกรมการพัฒนารัฐบาล นายสุวรรณี วิมลย์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ นายเอ็ก คุณณานนท์ อธิบดีกรมอัยการ พล.ต.ท. ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี พล.ต.ท. ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี พล.ต.ท. ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายพ่วง สุวรรณรัฐ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย พล.ท. อำนวย

พิธีเปิดการสัมมนาพัฒนาผู้บริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัด รุ่นที่ ๔ ณ พระที่นั่งนางศรราชมโสมสร วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ มีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี และจอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมถ่ายภาพด้วย (ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด รุ่นที่ ๔

พ.ศ. ๒๕๐๖

ราญสโมสร

พล.ท.ประยูร นายบุษกร หนูนภักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี นายเทียน เวธิมช่วง ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร นายธนาถ ชมาคยกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นายเกรียง ตูมวรรณสิงห์ ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่
 นายพิณ น้อยชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นายเขียน โพธิ์สุวรรณ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก นายพิทักษ์ กฤษณะภูมิ ผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี นายสวัสดิ์ศักดิ์ ปญฺีทัศน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์
 นายประจักษ์ วัฒนศิริ นายชววิชัย เศรษฐกิจ วัฒนชัย ผู้ดำเนินการส่วนราชการและอธิบดี ร.ศ.ท. ระดม มหาศรานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก นายธำมาศ สุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์
 นายประจักษ์ วัฒนศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
 พล.ท.ประยูร นายบุษกร หนูนภักดิ์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย นายปรนเนศวร์ สุจริต ผู้ดำเนินการส่วนราชการและอธิบดี ร.ศ.ท. ระดม มหาศรานนท์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายทวี แร่งเช้า ที่ปรึกษารัฐมนตรีมหาดไทย
 นายสุเมธ หงส์ดำรง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง พระยาวิจิตรวาทา ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี นายบุญสม ธีรภัทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
 นายวิเศษ วัฒนศิริ นายชิน วัฒนศิริ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พล.ท. อัมพร จันทานนท์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ฉายาเจดิมกรูง)

การประชุมสัมมนา
ณ พระที่นั่งนงคราญสโมสร ศูนย์
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ถึง

แถวหน้า นับจากซ้าย

นายชานันต์ กระตี่นุช นายเตง บำรุงทรัพย์ ปลัดจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ม.ร.ว. ธนเปอง เกษมศรี ผู้ตรวจราชการ

แถวขี้นกลาง นับจากซ้าย

นายประสิทธิ์ อังวนน้อย ผู้อำนวยการส่วนการปกครองภูมิภาค กรรมการปกครอง นายชำนาญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา หัวหน้า

นายอรรถ ภูมิศรีสวัสดิ์ นายอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายอดิมา ศรียา นายอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดสมุทรปราการ นายประสิทธิ์ อินทรมพรมย์ นายอำเภอเกาะพะลวย จังหวัด

นายอรรถ ภูมิศรีสวัสดิ์ นายอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายทนต์ ภู่อารีย์ นายอำเภอหนองปรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายสง่า อภิยานุเคราะห์ นายอำเภอ

นายอรรถ ภูมิศรีสวัสดิ์ นายอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายทนต์ ภู่อารีย์ นายอำเภอหนองปรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายสง่า อภิยานุเคราะห์ นายอำเภอ

นายอรรถ ภูมิศรีสวัสดิ์ นายอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายทนต์ ภู่อารีย์ นายอำเภอหนองปรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายสง่า อภิยานุเคราะห์ นายอำเภอ

นายอรรถ ภูมิศรีสวัสดิ์ นายอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี นายทนต์ ภู่อารีย์ นายอำเภอหนองปรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายสง่า อภิยานุเคราะห์ นายอำเภอ

แถวขี้นหลัง นับจากซ้าย

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

นายใหม่ เดงเดงทอง นายอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดปทุมธานี นายศพน พริหมาน นายอำเภอบางปลาร้า จังหวัดสุพรรณบุรี นายประภา กาญจนเด็ญ นายอำเภอสามโคก

การประชุมสัมมนานายอำเภอและปลัดจังหวัด ณ พระที่นั่งนงคราญสโมสร เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม - ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖ (ภาพจากกระทรวงมหาดไทย)

บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย

4

ที่ ๓๑๒/๑๗๑๗

พระที่นั่งวิมานเมฆ

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๔

ถึง กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

ด้วยเธอจดหมายมาว่า ด้วยความคิดซึ่งจะออกหนังสือ ตั้งชื่อว่าเทศาภิบาลให้เป็นการสำเร็จตามความประสงค์ของฉัน อันมีความปรารถนาจะให้กระทรวงมหาดไทยแนะนำข้าหลวงเทศาภิบาล แลข้าหลวงผู้ว่าราชการเมือง ให้รอบรู้ในทางราชการ ซึ่งควรจะปฏิบัติในหน้าที่ของตน ไม่ให้บกพร่อง แลคลาดเคลื่อนจากทางที่ชอบเช่นที่เป็นอยู่ในเนื่องๆ ในปัจจุบันนี้...จึงเห็นว่าความคิดที่จะให้มีหนังสือเช่นนี้ขึ้น เป็นความคิดดี ที่จะได้รวบรวมข้อราชการทั้งปวง ซึ่งเป็นแบบอย่างอันดี มาลงไว้ให้ข้าราชการซึ่งรักษาพระราชอาณาจักร อยู่ ณ ที่ไกล ได้อ่านทราบเป็นทางศึกษา เมื่อมีราชการอย่างใดมา จะได้ตรวจเทียบตามตัวอย่าง แล้วเลือกปฏิบัติราชการอนุโลมตาม เป็นเครื่องแนะนำความคิดให้่องไวขึ้น....”

สยามินทร์

พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๑๓๓

โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๑๓

สมเด็จพระยาตำราจรรณภาพ (๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๕ - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖) องค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๕๘ ทรงเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือนซึ่งต่อมากลายเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงจัดระบบการปกครองส่วนภูมิภาคด้วยระบบเทศาภิบาลและริเริ่มสุขาภิบาลหัวเมือง (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

Prince Damrong,
Minister des Innern.

ภาพพิมพ์ลายเส้นของสมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ ตีพิมพ์ในหนังสือสยาม อาณาจักรแห่งช้าง
โดยนายเออร์เนส วาน เฮสวอเทด พิมพ์ที่เมืองไลป์เซ็ช ประเทศเยอรมนี พ.ศ. ๒๔๔๒ หน้า ๘๑
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ภาพพระรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ขณะเสด็จกลับไปรับราชการที่กรุงเทพมหานครแล้ว ได้ประทานพระรูปนี้ไว้ให้เป็นที่ระลึกแก่วัดมัชฌิมาวาส อำเภอเมืองอุดรธานี เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ (ภาพจากวัดมัชฌิมาวาส พระธรรมวิมลมุนี (สายพงศ์))

พระรูปประทานของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ข้าหลวงสำเร็จราชการมณฑลอุดรพระองค์แรก ภายหลังเมื่อเสด็จกลับไปรับราชการที่กรุงเทพมหานครแล้ว ได้ประทานพระรูปนี้ไว้ให้เป็นที่ระลึกแก่วัดมัชฌิมาวาส อำเภอเมืองอุดรธานี เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ (ภาพจากวัดมัชฌิมาวาส พระธรรมวิมลมุนี (สายพงศ์))

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม (ประสูติ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๙ สิ้นพระชนม์ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระชนมายุ ๖๙ พรรษา) ทรงเป็นข้าหลวงสำเร็จราชการมณฑลลาวพวน (ต่อมาคือ มณฑลอุดร) ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๔๒ ทรงเลือกบ้านหมากแข้งตั้งขึ้นเป็นเมืองอุดรธานีให้เป็นศูนย์กลางของมณฑลอุดร ชาวอุดรธานีนับถือกันว่าทรงเป็นผู้ให้กำเนิดเมืองอุดรธานี (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาตรีธรรมศุกราช (เจริญ จารุจินดา) (ชาติ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๘ มตะ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ อายุ ๔๗ ปี) รับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ ขุนพรหมรักษา ผู้ว่าราชการเมืองชลบุรี พระยาชลบูรณรักษ์ สมุหเทศาภิบาล มณฑลนครศรีธรรมราช สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลก และพระยาตรีธรรมศุกราช สมุหเทศาภิบาลมณฑลอีสาน (ภาพจากนายธนชัย กปิลกาญจน์)

พระยาเดชาอนุชิตสยามมิกัฎกัฎ (หนา) (ชาติะ พ.ศ. ๒๔๐๘ มตะ พ.ศ. ๒๔๘๘ อายุ ๘๑ ปี) เป็นบุตรพระยาอรรคราช นารณกัฎกัฎ (หวาด บุนนาค) รับราชการในตำแหน่งต่างๆ ตามลำดับ ดั้งนี้ หลวงอุตุสมบัตี ให้ทำหน้าที่เป็นข้าหลวง ฝ่ายไทยกำกับกองทัพฝรั่งเศส ณ จันทบุรี ช่วยงานพระยา วิชยาธิบดี (แบน) ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี พระมนตรี พจนกิจ รับราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย พระยาทรงสุรเดช ในกาารวางระเบียบราชการบริหารมณฑล พายัพ พระยาศักดิ์เสณี ช่วยงานเจ้าพระยามราช (ปั้น สุขุม) สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และสุดท้ายดำรง ตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลปัตตานี (๒๒ ปี) และเลื่อน บรรดาศักดิ์เป็นพระยาเดชาอนุชิต สยามมิกัฎกัฎ พิริยะพาหะ สมุหเทศาภิบาลมณฑลมหาษฎร์ (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาราชเสนา (ศิริ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) (ชาติะ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๔ มตะ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๗ อายุ ๙๓ ปี) รับราชการในตำแหน่งต่างๆ ตามลำดับดั้งนี้ มหาดเล็ก ผีกัฎราชการ มณฑลบูรพา นายชานานกระบวน นายเวร พันจันทนุมาศ หัวพัน หลวงสุริยามาตย์ ปลัดกรมพลำกัง พระยศสุนทร ผู้ว่าราชการเมืองนครราชสีมา พระยาภูมิพิชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ พระยาศิริชัยบุรินทร์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดนครปฐม และพระยาราชเสนา เจ้ากรมการเมือง กระทรวงมหาดไทย ท่านเป็นนิสิตหมายเลข ๑ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ และยังได้อุทิศตนเพื่อการศึกษาของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย โดยทำการสอนวิชาการปกครอง (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี (คอซู้เจียง ณ ระนอง) (ชาตะ พ.ศ. ๒๓๔๙ มตะ พ.ศ. ๒๔๓๕ อายุ ๘๖ ปี) เป็นคนจีนฮกเกี้ยน ต้นสกุล ณ ระนอง รับราชการในตำแหน่งต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ หลวงรัตนเศรษฐี ในสมัยรัชกาลที่ ๓ พระรัตนเศรษฐี ในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระยารัตนเศรษฐี ผู้สำเร็จราชการเมืองระนอง และพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี จางวางกำกับเมืองระนอง (ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาราชวรานุกุล (อ่วม) ปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยท่านแรก (พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๒)
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาตรีธรรมราช (ทองคำ กาญจนโชติ) (ชาติ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๗ มตะ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๗) สมุหเทศาภิบาล
จังหวัดสงขลา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ๑ สมัย (พ.ศ. ๒๔๘๙)
(ภาพจากนางสาวตรุณา สมบูรณ์กุล)

หลวงพิไชยเดชะ (เลียบ กาญจนสุวรรณ) นายอำเภอลำพูน (บ้านนา) มณฑลสุราษฎร์ธานี ภาพยุค ๒๔๖๐
(ภาพจากนายจรัส จันทร์พรหมรัตน์)

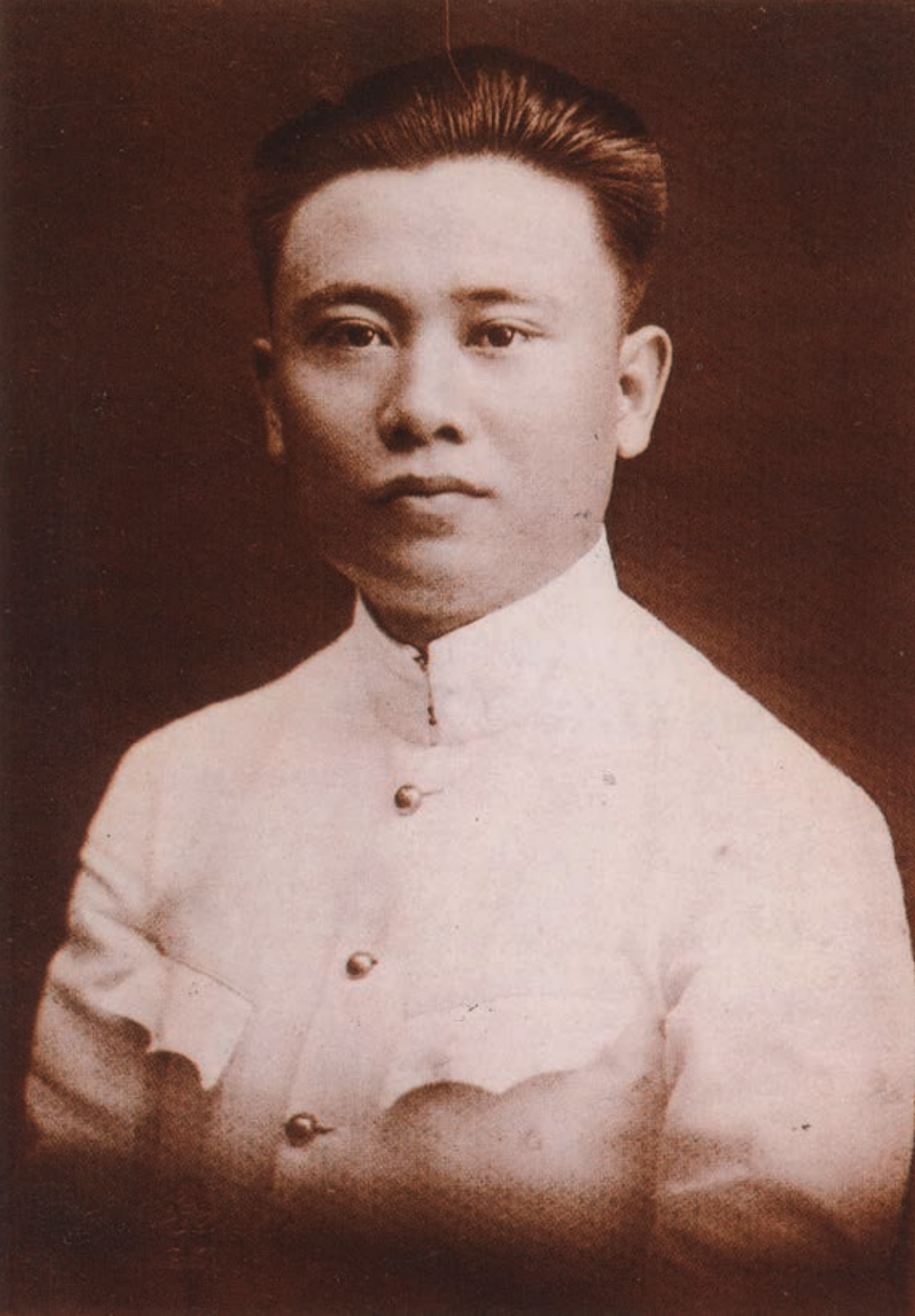

พระเสนาพิพิธ (สว่าง เทพาคำ) รับราชการในตำแหน่งต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ นายพินิจราชการ มหาดเล็ก พระเสนาพิพิธ
ข้าหลวงช่วยราชการพระวิจิตรวรสาสน์ (ปั้น สุขุม) ข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลาและนครศรีธรรมราช
ปลัดมณฑลร้อยเอ็ด
(ภาพจากนายธนชัย กปิลกาญจน์)

ท่านพระยาวิเศษฤๅไชย (ข้าง) เจ้าเมือง
ฉะเชิงเทรา ๓๖๗๗ ปี นายเมือง
วัน ๑๖๒๒ ค่ำปีขจร ล้มฤๅทธิ ค่ำ กัศภข ๑๒๔๐

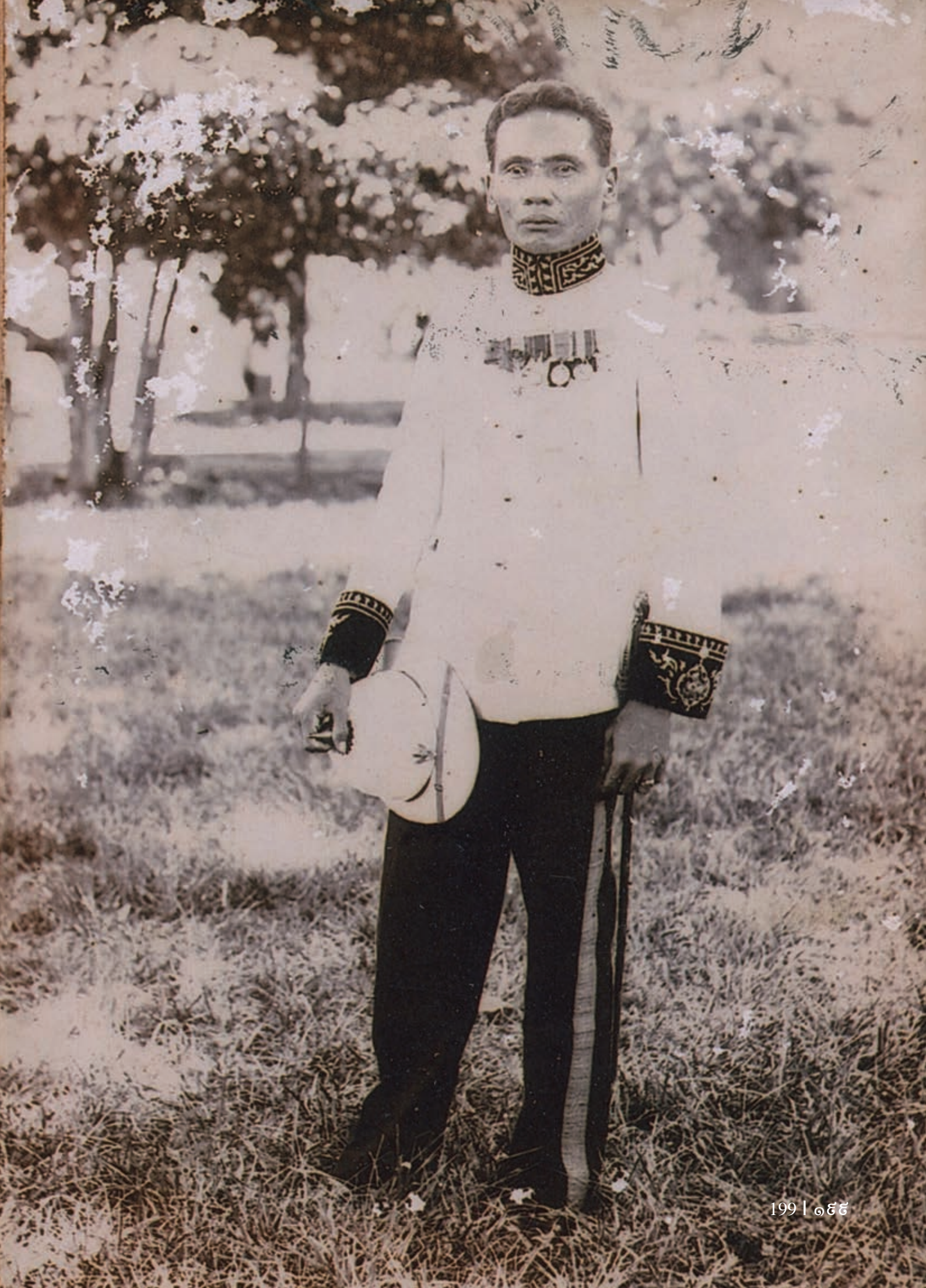
พระยาวิเศษฤๅไชย (ข้าง) เจ้าเมืองฉะเชิงเทรา ครั้นรัชกาลที่ ๓ - ๕ ภาพที่นำมาพิมพ์นี้เป็นภาพเขียนด้วยผงถ่าน ฝีมือช่างจีน สันนิษฐานว่าคงเขียนมาจากภาพถ่ายจริง ซึ่งถ่ายเมื่อ จ.ศ. ๑๒๔๐ (พ.ศ. ๒๔๒๑) แต่ภาพเดิมคงชำรุด จึงนำมาว่าจ้างช่างชาวจีนเขียน ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น โดยเฉพาะหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออก (ภาพจากนายดำรง พงษ์นิทรพิทย์ นายกเทศมนตรีตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม)

พระภักดีราชกิจ (เอียด ณ นคร) นายอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ภาพยุค ๒๔๖๐
(ภาพจากนายจรัส จันท์พรหมรัตน์)

ภาพหน้าขวา

พระเสน่หามนตรี (ชื่น สุคนทรหงส์) (ชาตะ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๖ มตะ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ อายุ ๘๙ ปี)
รับราชการในตำแหน่งต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ มหาดเล็กกรายนมณฑลนครสวรรค์
ขุนทิพย์กำแพงสงคราม นายอำเภอกราย จังหวัดพัทลุง หลวงทิพย์กำแพงสงคราม นายอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
พระเสน่หามนตรี เจ้าเมืองกาฬสินธุ์ และผู้ว่าราชการเมืองหล่มสัก ภาพยุค ๒๔๖๐
(ภาพจากนายจรัส จันท์พรหมรัตน์)

พระเจริญราชเดช (อุ้น ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม) เจ้าเมืองมหาสารคาม และภรรยา ภาพยุค ๒๔๖๐
(ภาพจากพิพิธภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม)

พระยาศศิวงษ์ประวัติ (เมฆ จันทรสชา) เจ้าเมืองมุกดาหาร (ขวา) และพระยาพนมนครานุรักษ์ (กา พิมพานนท์) (ถือไม้เท้า)
เจ้าเมืองนครพนม ภาพยุค ๒๔๕๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ครั้งเป็นพระยาสุขุมนัยวินิต ถ่ายภาพร่วมกับข้าราชการในจังหวัดสงขลา ในคราวฉลองศาลาว่าการ
มณฑลนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๔๓๙
(ภาพจากหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพเจ้าพระยายมราช พ.ศ. ๒๔๘๒)

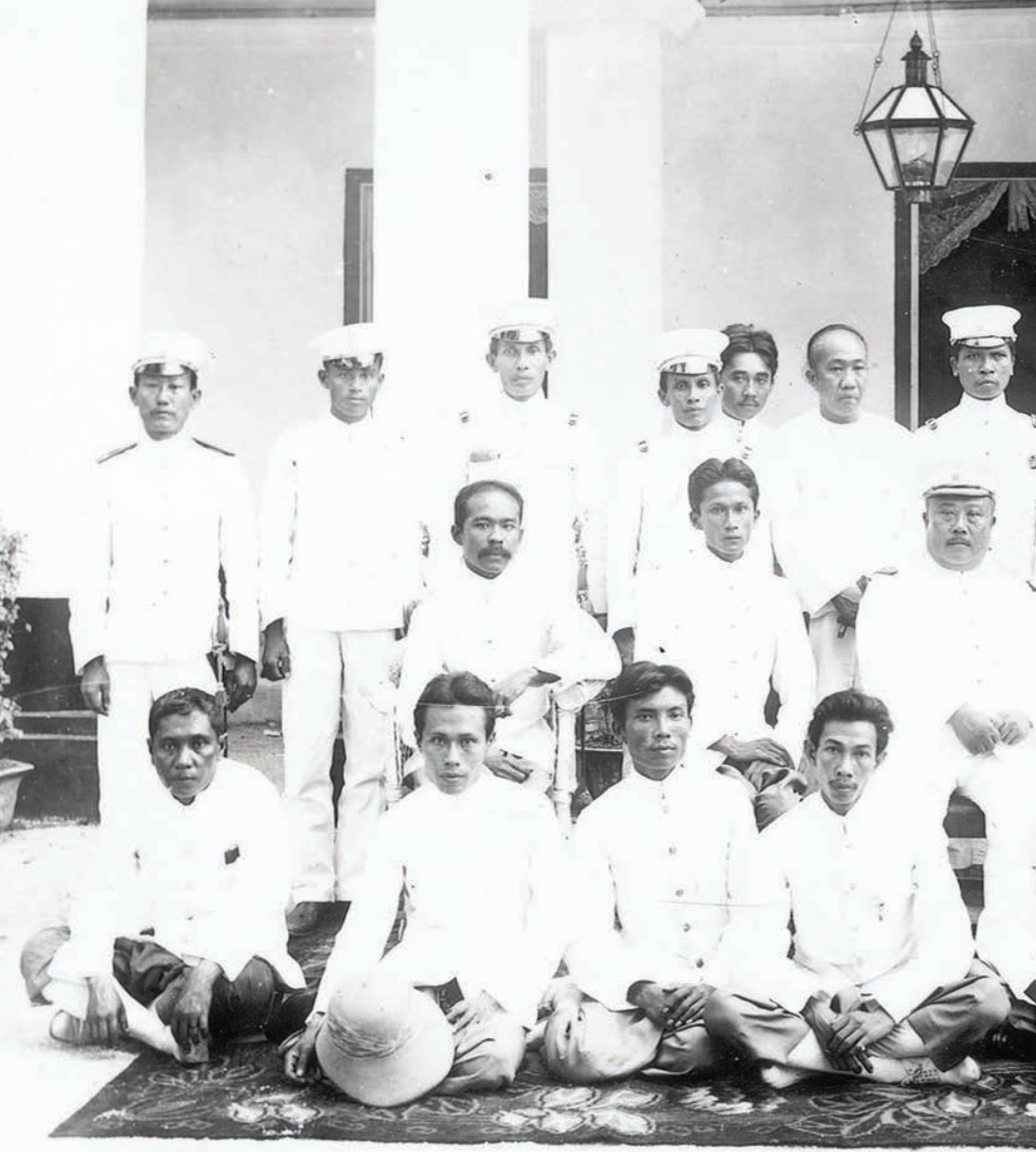

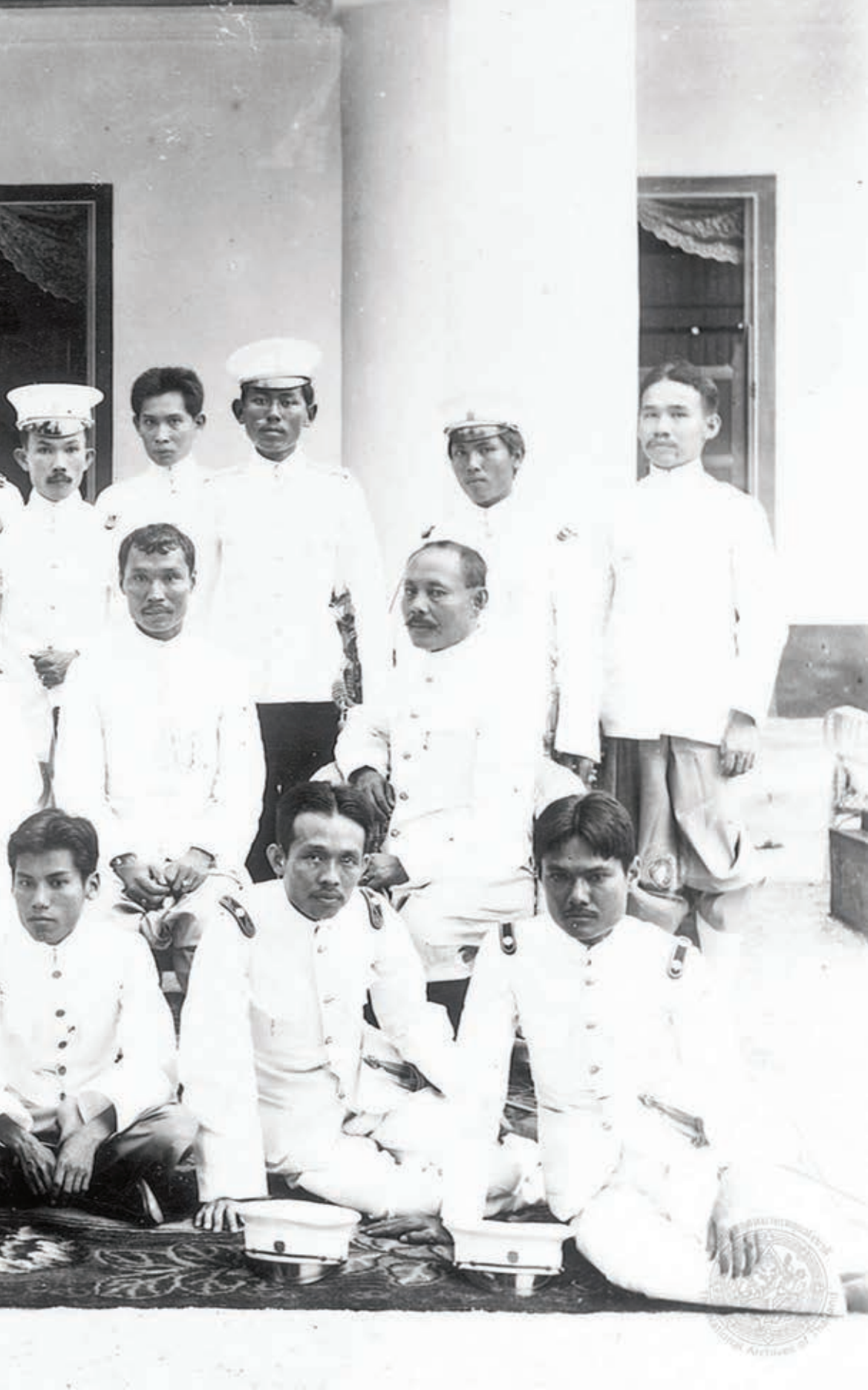
มี อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ และคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
ถ่ายเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ภาพถ่ายที่ระลึกคณะกรรมการอำเภอตลาดกับกำนันและเสมียน จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖
โดยมีขุนนฤพนธ์พิจารณ์ (พยอม เกตวัลย์) นายอำเภอ นั่งกลาง
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

ภาพถ่ายหมู่ของข้าราชการระดับนายอำเภอของหัวเมืองอีสาน ภาพยุค ๒๔๖๐
จากซ้าย ขุนศรีวรราช (จรัส รัตนประทีป) นายอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ขุนนิคมคณารักษ์ (เทียน กำเนิดเพชร)
นายอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ขุนเสลภูมิพิพัฒน์ (เบ็ญจ งามจิตร) นายอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ทราบ
(ภาพจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์)

พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊) (แถวหนึ่ง กลาง) เทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
กับข้าราชการมณฑลภูเก็ต ภาพยุค ๒๔๕๐
(ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระยาเจริญราชภักดี (สิงห์ สุวรรณรักษ์) (ชาตะ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๙๙ มตะ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ อายุ ๘๓ ปี)
นายอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
(ภาพจากครอบครัวสุวรรณรักษ์)

นายชลอ วนะภูติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย คนที่ ๑๙ (๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๐) ในท่าทางที่เรียกว่า มาเฟียมหาดไทย (ภาพจากนางวันดา วนะภูติ)

๕

สิ่งของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย

5

สวนดุสิต ที่ ๒/๔๔๓

วันที่ ๑๐ มิถุนายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๓

ถึง กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

ด้วยแต่ก่อนได้สั่งให้กรมหลวงเทววงศ์วโรปการ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัตติวงศ์ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เจ้าพระยาเทเวศร์วงษ์วิวัฒน์ เป็นกรรมการพิจารณาในเรื่องเงินที่จะใช้จ่ายการใหญ่ๆ เช่น การทำรถไฟและอิริเคชั่นว่าจะควรทำอะไร ใช้เงินอย่างไร ให้ทำรายงานมาบอกให้ทราบ ก็ยังไม่ได้รับรายงานจนทุกวันนี้ บัดนี้มีข้อความที่เสนอบดีกระทรวงการคลังเพิ่มเติมมาอีก ได้ส่งมาให้ดูด้วยแล้ว เห็นว่าเรื่องนี้เป็นการสำคัญในบ้านเมือง ให้กรรมการพิจารณาและบอกรายงานมาให้ทราบ

สยามินทร์

พระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๑๗๕

โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๑๓

ตราประจำตำแหน่ง (ตราประจำชาติ) ของเจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร)
(ดำรงตำแหน่ง ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ถึง ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕)
(สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

**พระแสงราชศัสตราประจำเมืองอ่างทอง ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๔๔๔**

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทาน ณ พลับพลาโรงพิธีเมืองอ่างทอง (บริเวณศาลากลางจังหวัดอ่างทองในปัจจุบัน) เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยมีพระยาศรีไชยชาญ (อวน เปาโรหิตย์) ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง เป็นผู้รับพระราชทาน มีจารึกที่ใบพระแสงว่า “พระแสงสำหรับเมืองอ่างทอง” ปัจจุบันเก็บรักษา ณ ศาลากลางจังหวัดอ่างทอง

ในหนังสือพระราชหัตถเลขาคราวเสด็จมณฑลฝ่ายเหนือในรัชกาลที่ ๕ ทรงบันทึกความว่า “...จนถึงพรมแดนเมืองอ่างทอง พระยาศรีไชยชาญ ผู้ว่าราชการเมืองนำดอกไม้ธูปเทียนมาต้อนรับ เปลี่ยนลงเรือมาด้วยจนถึงพลับพลาเหนือเมืองเลี้ยวหนึ่ง ประมาณบ่าย ๔ โมง ได้ขึ้นไปยังโรงพิธีซึ่งมีพระสงฆ์ข้าราชการและราษฎรคอยพร้อมอยู่ในที่นั้น ผู้ว่าราชการเมืองอ่านคำต้อนรับนั้นได้มอบพระแสงราชอาวุธเสร็จแล้ว แลแจกตราแล้ว รับราษฎรดูเป็นที่ชื่นชมยินดีกันมาก”

พระแสงราชศัสตราประจำเมืองอ่างทอง ขนาดความยาวรวม ๑๐๘ เซนติเมตร
(ภาพจากจังหวัดอ่างทอง)

พระพุทธรูปนารายณ์ ประจําจังหวัดอ่างทอง ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๔
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทาน ณ จังหวัดอ่างทอง
เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔
พระพุทธรูปนารายณ์มีพุทธลักษณะปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร
ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องมณฑล ศาลากลางจังหวัดอ่างทอง
(ภาพจากจังหวัดอ่างทอง)

พระพุทธรูปนารายณ์ ประจําจังหวัดอุดรธานี ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๐
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทาน ณ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐
พระพุทธรูปนารายณ์มีพุทธลักษณะปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร
ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องมั่นคง ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี
(ภาพจากจังหวัดอุดรธานี)

พระพุทธรูปนารายณ์ ประจําจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๑
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทาน ณ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
พระพุทธรูปนารายณ์มีพุทธลักษณะปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร
ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องมั่นคง ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี

พระพุทธรูปนาราชบพิตร ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๓
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทาน ณ จังหวัดศรีสะเกษ
เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
พระพุทธรูปนาราชบพิตรมีพุทธลักษณะปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร
ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องม้นคง ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ

พระพุทธรูปปางสมาธิ ๒๕๓๑

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
ประทับยืนบนฐานสี่เหลี่ยม เนื้อโลหะสำริด
สร้างโดยบริษัทซุส แฟร์ส์ ฟองเดอร์ ประเทศฝรั่งเศส
ซึ่งเป็นบริษัทเดียวกับที่หล่อพระบรมรูปทรงม้า (ลานพระราชวังดุสิต)
สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ เรียกกันอย่างล้าลองว่า “พระบรมรูปฐานเหลี่ยม”
ความสูง ๔๙ เซนติเมตร จำนวนสร้าง ๔๐๐ องค์
สัญลักษณ์เลขใต้ฐานลำดับที่ P 320
ประดิษฐาน ณ ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี
(สมบัติของจังหวัดอุดรธานี)

ครุฑ ประดับหน้าศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี (หลังเก่า ปัจจุบันปรับเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี)
เป็นครุฑที่สร้างพร้อมศาลากลาง ในสมัยรัชกาลที่ ๕
(สมบัติของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี)

ครุฑ ซึ่งเคยประดับอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่บนชั้น ๒ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด (สมบัติของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด)

ฆ้อง ประจำศาลารัฐบาลมณฑลร้อยเอ็ด สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙
ปัจจุบันตั้งแสดงอยู่ ณ ห้องรับรอง ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด

นาฬิกาที่ระลึกในการรับราชการครบ ๒๐ ปี สมเด็จพระยา
ดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็น
นาฬิกาตั้งพื้นแบบปารีส ทำด้วยไม้สัก และมีข้อความระบุว่าเป็น
สมบัติของอำเภอรัญประเทศ จัดแสดง ณ ห้องรับรองของรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทย
(สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

แจกันลายคราม ๕ ซ้อ เขียนลายสิงโต
ศิลปะปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙

กาชาทรงกระบอกลายน้ำทอง
ลายพรรณพฤกษาในช่องกระຈก
จัดแสดง ณ ห้องรับรองของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
(สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

ซ้าย คทาประจำพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาตำราพระอักษรใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖
เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จัดแสดง ณ ห้องรับรองของรัฐมนตรีกว่าการ
กระทรวงมหาดไทย
(สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

ขวา ดาบเจ้าเมืองมหาสารคาม
ประเภท: ดาบเครื่องยศและใช้ในการพิธี
รูปแบบ: ลักษณะด้ามดาบ งานเงินสลักดูนลายพรรณพฤกษา
ฝักดาบเดิมหุ้มทับด้วยผ้าสักหลาดสีแดงและประดับด้วยชิ้นส่วน
กาบฝักและคาดฝัก งานเงินสลักดูนลายพรรณพฤกษา
รูปแบบศิลปกรรมล้านช้าง
รูปแบบ: พุทธศตวรรษที่ ๒๔
บรรยายภาพโดยนายปริญญา สัจญะเดช
(สมบัติของสำนักงานจังหวัดมหาสารคาม)

ดาบเจ้าเมืองร้อยเอ็ด
ประเภท: ดาบเครื่องยศและใช้ในการพิธีฯ
รูปแบบ: ลักษณะด้ามดาบทั้งสองเล่มทำจากเขาสัตว์ หุ้มทับด้วยทองคำสลักดูนลายกลีบบัว
และลายพรรณพฤกษา ฝักดาบหุ้มเงิน รูปแบบศิลปะกรรมล้านช้าง
(เล่มล่าง เป็นรูปแบบผสมผสานอิทธิพลสยาม - ล้านช้าง)
รูปแบบ: พุทธศตวรรษที่ ๒๔
บรรยายภาพโดยนายปริญญา สัตยณะเดช
(สมบัติของสำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด)

ดาบเจ้าเมืองศรีสะเกษ

ประเภท: ดาบหลวงเครื่องยศพระราชทานและใช้ในการพิธี

รูปแบบ: สภาพเดิมจัดเป็นดาบไทยมีโกร่งอย่างเบงกาลี (อินเดีย-เบงกอล) หรือ “ดาบอย่างแขก”
สภาพปัจจุบัน (ไม่ปรากฏโกร่งดาบ) ด้ามดาบหุ้มด้วยงานถักลวดเงิน ท้ายด้ามเป็นงานถมเงิน
ฝักดาบหุ้มด้วยโลหะ ประดับด้วยชิ้นส่วนกาบฝักและคาดฝักงานถมเงินลายประจำยาม

อายุ: พุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕

บรรยายภาพโดยนายปริญญา สัตยณะเดช
(สมบัติของสำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ)

แจกันแก้ว ประกอบตัวและขาตั้งด้วยโลหะเงินแบบยุโรป
มีจารึกระบุว่า “ข้าราชการเมืองบุรีรัมย์มอบให้พระภิกษุบุรีรัฐ
ศก ๑๓๐” (ต่อมาก็คือ พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง
จันทร์วางศุ)
(สมบัติของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด)

แจกัน เนื้อเงิน สร้างเป็นที่ระลึกในการทอดกฐินของกรมมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ มีจารึกความว่า
“รางวัลในการทอดกฐินของกรมมหาดไทยและชาวแปดริ้ว ๒๔๕๐ ของนายชกยี่น แซ่ฮึ้ง ร้านถ่ายรูปหมุยแซ่”
(สมบัติของนายนเรศ อินทรประเสริฐ)

เอกสารและสิ่งพิมพ์

ที่ ๒๕๔/๑๘๑๕

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันที่ ๒๐ ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑

ถึง กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

ฉันขอส่งหนังสือกรมหมื่นมหิศร ว่าด้วยเรื่องกู้เงินทำรถไฟ กับเมมโมเรนต์ัมที่ปรึกษาคลัง ฉบับหนึ่งมาให้ดู เพื่อจะได้มีเวลาไตร่ตรอง

เมื่อคิดตามความจริง ชาติอื่นๆ ก็กู้เงินใช้แทบทุกชาติ แลก็เข้าใจว่ามีประโยชน์เป็นอันมาก ในการที่จะขยายการบำรุงบ้านเมือง ซึ่งถึงเราจะไม่ทำเดี๋ยวนี้ ก็คงจะละเลิกไปไม่ได้นาน แต่ไม่หายที่จะรู้สึกในใจว่า เราเดี๋ยวนี้จะเปลี่ยนหาкинอย่างแจ็กเจ้าสัวแล้ว

แต่การเรื่องนี้ฉันไม่สู้ชำนาญ ขอให้ช่วยพิจารณาแลตัดกเดือนด้วย

สยามินทร์

พระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๑๗๒

โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๑๓

120
พระยา
เมืองสุพรรณ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบรมราชโองการแต่งตั้ง
หลวงสุริย ผู้ช่วยราชการเมืองสุพรรณ
เป็นพระไกรยสังหนาท ผู้ว่าราชการเมืองสุพรรณ

ให้หลวงสุริย ผู้ช่วยราชการเมืองสุพรรณ เป็นพระไกรยสังหนาท ผู้ว่าราชการ
เมืองสุพรรณ สืบตั้งแต่วันที่ ๓๐๐๐ ได้บังคับบัญชาปกครองราชการ แล
กษัตริย์ นัยทนายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามที่ผู้ว่าราชการเมืองสุพรรณ
มาทูลเกล้าฯ ถวายขณนั้น แต่ที่เป็นยุติธรรมเลขขอรับราชการ พงษ์การ
การวัน หนึ่งประพฤติกการควรประพฤติ แลว่าราชการที่อัครราชทูต
กรมเทศมณฑล การราชการเดิมอยู่ที่ในตำแหน่งเช่นนี้ พงษ์การ
คุณวิเศษ ทำราชการกันคนในเทศมณฑล ตั้งแต่บัดนั้น ๕ ปี
นี้ตนตั้งออกศึก เป็นปีที่ ๑๑ ของการที่ประเทศมีประกาศเปลี่ยนแปลง
สยาม สักการ ๑๒๕๐ เป็นวันที่ ๑๒๕๐ ในรัชกาลปัจจุบันนี้
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

หนังสือสัญญาบัตรแต่งตั้งผู้ว่าราชการเมืองสุพรรณ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งหลวงสุริย ผู้ช่วยราชการเมืองสุพรรณ
เป็นพระไกรยสังหนาท ผู้ว่าราชการเมืองสุพรรณ เมื่อวันที่จันทร์ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด จุลศักราช ๑๒๕๐ (พ.ศ. ๒๔๒๑)
(สมบัติของนายภาสกร แก้วกัลยา)

Handwritten text in Thai script, likely a historical document or manuscript. The text is dense and covers most of the page. There is a red circular seal or stamp at the bottom right of the page.

เอกสารจดหมายเหตุของชาติ คือ เอกสารตั้งเมืองมหาสารคาม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ โดยรัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านลาดกุดยางใหญ่ เป็นเมืองมหาสารคาม และให้ท้าวมหาชัย (กวต) เป็นพระเจริญราชเดช ตำแหน่งเจ้าเมืองมหาสารคาม ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ เขียนด้วยดินสอ ในกระดาษเพลลา (สมบัติของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม)

Handwritten text in Thai script, likely a historical document or manuscript. The text is dense and covers most of the page. There is a red circular seal or stamp at the bottom right of the page.

กรม พลศึกษา กอง มหาวิทยาลัย
มณฑล นครราชสีมา จังหวัด ชัยนาท

จรรยาบรรณ
สำหรับตัวข้าราชการกระทรวงมหาดไทย

ยศและนามบรรดาศักดิ์ ด.ต. พ.ร. พงษ์สุภานุรักษ์ บำเหน็จที่ได้รับครั้งที่ ๕
นามตัวและนามสกุล ม.ล. สด. พนมวัน ยศ ด.ต. พ.ร. เมื่อ วันที่ ๑/๑๐/๒๔๕๖
ตำแหน่ง ปลัดจังหวัด บรรดาศักดิ์ พ.ร. พงษ์สุภานุรักษ์ เมื่อ วันที่ ๑/๑๐/๒๔๕๖
แผนก มหาวิทยาลัย ครา ๕ เมื่อ วันที่ ๑/๑๐/๒๔๕๖
ที่เลขประจำตัวในประวัติ ๑๕ เงินเดือน ๑๑๕๐ เมื่อ วันที่ ๑/๑๐/๒๔๕๖

ประเภทคุณวุฒิ	ความเห็น ข้อที่ ๑	หมายเหตุข้อที่ ๑	ความเห็น ข้อที่ ๒	หมายเหตุข้อที่ ๒
๑. ความรู้สำหรับปฏิบัติการ	<u>มี</u>			
๒. การปกครอง	<u>มี</u>			
๓. นิสัยอัธยาศัย	<u>ดี</u>			
๔. ความประพฤติ	<u>ดี</u>			
๕. กำลังกาย	<u>ดี</u>			
๖. การสมาคมทั่วไป	<u>มี</u>			

ความชอบพิเศษ	ความผิด
มีความสามารถ	มีความสามารถ
สมควรได้รับบำเหน็จ	สมควรได้รับบำเหน็จ
วันที่ <u>๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๖</u>	วันที่ _____ พ.ศ. _____
นามผู้เขียน <u>พ.ร. พงษ์สุภานุรักษ์</u>	นามผู้เขียน _____
ตำแหน่ง <u>ปลัดจังหวัด</u>	ตำแหน่ง _____

ความเห็นหัวหน้ากรมเจ้าหน้าที่ _____

เอกสารของอำมาตย์ตรี พระรังสฤษฏ์สุขการ (หม่อมหลวงสด พนมวัน) ปลัดจังหวัดชัยนาท มณฑลนครสวรรค์
เพื่อรับการประเมินความดีความชอบ พ.ศ. ๒๔๗๔
(สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

ราชการรับทำมา

ดำดิม กั้น รับ ตำแหน่ง ราชการ แล เงิน เดือน

๙๑๑๐๑๖๔๔๕	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๕๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๔๖	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๔๗	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๔๘	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๔๙	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๐	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๑	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๒	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๓	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๔	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๕	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๖	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๗	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๘	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๕๙	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓
๑๑๑๐๑๖๔๖๐	รองเลขาธิการแห่งกรมมหาดไทยเงินเดือน	๑๖๖๓

ภาพหน้าซ้ายและขวา

เอกสารการรับราชการของหม่อมหลวงสด พนมวัน ตำแหน่งพันเอกอัครราช นายเวรมหาดไทย ให้ดำรงตำแหน่งปลัดเมืองกาญจนบุรี มณฑลราชบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ (สมบัติของกระทรวงมหาดไทย)

(ตำเนา พระราชหัตถเลขา)

ที่ ๓๗/๓๓๗

ส่วน ขุสิต

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม วันโกสินทรศก ๑๒๗

ถึง กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ได้รับหนังสือที่ ๓๗/๒๕๐๑
ถึงวันที่ ๒๕ เดือนนี้ ส่งรายงานความเห็น พระยาจำเณร บดี เรื่อง
คิดจะจัดการทำนุบำรุง เมือง นครราชสีมา นั้น ได้ทราบแล้ว ความเห็น
เขา หลักแหลม คือ อยู่ จม การบำรุง เมือง บึงกัน ไรศ จม การทำ ทาง
เมือง ต่อ เมือง นี้ เป็น หลัก ที่ ถูก

ส่วน การบำรุง เมือง มีน้ำ เป็น สำคัญ ฉนั้น ให้ส่งใตย ว่า สายน้ำ
ที่ มา เข้า ตำบรุ จะมี ที่ เกิด แห่ง ไต ซึ่ง จะ กั้น เขา น้ำ ลง มา ใช้ เสีย
ก่อน ให้ เดิน ตาม ท่อ ใน เมือง ถ้า กั้น น้ำ บริสุทธิ ลง มา ได้ เช่น นั้น โดย
ต่อ ไป จะ ตั้ง กรอง ตั้ง ตูบ เช่น ที่ เขา คิด จะ เขา ขน จาก มุ่งดา หลัว แต่ กัดัว
น้ำ จะ ไม่ พอ นั้น เป็น อัน หมด ทาง ที่ กัดัว น้ำ จะ ไม่ พอ ได้ แต่ คง ยัง
ต้อง ลงทุน มากกว่า บ่อ ถ้า เจาะ บ่อ สำเร็จ ได้ ก็ เป็น การ ง่าย ขึ้น อยู่เอง

ยัง ขาด อย่างหนึ่ง ใน เรื่อง ที่ จะ ทำ สิ่ง ไร ที่ แข็ง มี คีตา เป็น ต้น ถมถนน
แม้ แต่ กว้าง เพียง ๖ ศอก ก็ ยัง ดี กว่า เดิน ไป ใน โคตม การ ที่ จะ ทำ ให้
ถนน แข็ง นู เป็น สำคัญ ยิ่ง กว่า สิ่ง อื่น ถ้า ถนน ยัง ย่อน อยู่ แล้ว ทั้ง ไร่ ก็
ไม่ได้ดี ถ้า รักษา ก็ ต้อง ทำ ทุก บ ข้อ น บางที่ พระยา จำเณร จะ เห็น

เอไคทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต
 ว่าถ้าจะมีความลำบากเกิดขึ้นในนาที่ หรืออื่นใดประการใด ให้
 เขามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลได้เหมือนเดิมเมื่อเป็น
 ราชองครักษ์อยู่ต่อก่อน พระยาสุรนาครเสนไคออกไปบังคับบัญชา
 ราชการบ้านเมือง ได้เรียบร้อยไคกับพระราชประสงค์ พระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จออกไปทอดพระเนตรถึงราชการ
 เมืองเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ทอดพระ
 ราชฤทัยในความเจริญของบ้านเมืองที่ไคทอดพระเนตรเห็น จึงทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้เป็นพระยาสุรนาคร
 เเสน เสด็จพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกชั้น ๓ ครั้งใน
 เวลานั้น นอกจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ไคพระราชทานพระราชหัตถเลขาไว้ในสมุดสำหรับทูลเกล้าฯ มี
 พระกระแสทรงชมเชยดังนี้ ว่า
 "ได้มาในการเปิดเมืองใหม่วันหนึ่ง เห็นสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่
 แลเห็นคนเป็นอันมากมาประชุมกัน ดูเป็นที่เบิกบาน ควรสังเกตว่า
 มีความสุขสบาย แลบริบูรณ์ในการหากิน มีความยินดีที่ได้จัดการขึ้นทันเวลา ทั้งนี้เพราะความพยายามอันแรงกล้าของผู้ว่าราชการ
 เมือง แลความอุตุนของกระทรวงดีขึ้นกว่าแต่ก่อน หวังว่าความสำเร็จมาเท่าที่เห็นนี้ จะคงเดินดีต่อไป แลจะเป็นตัวอย่าง
 ของหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งเคยเดินช้าแลเดินทรมาน ให้เดินเร็วขึ้นแลดีขึ้น เช่นเมืองธัญบุรีนี้ ในที่สุดขอแสดงความยินดีว่า
 เราได้เลือกผู้ว่าราชการถูก
 วันที่ ๑๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๑
 พระบรมราชานามาทิพย์ "จุฬาลงกรณ์ ปร"

เอไคเป็นตัวอย่างของหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งเคยเดินช้าแล
 เดินทรมาน ให้เดินเร็วขึ้นแลดีขึ้น เช่นเมืองธัญบุรีนี้ ในที่สุดขอ
 แสดงความยินดีว่า เราได้เลือกผู้ว่าราชการถูก
 วันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๑
 (พระบรมราชานามาทิพย์) "จุฬาลงกรณ์ ปร."
 เพราะเหตุที่พระยาสุรนาครเสน ได้รับราชการสนองพระเดช
 พระคุณเกิดชาติพระองค์มาเคียงระกรัน แลต่อมาเมื่อมีบุตรธิดา
 ก็ไคถวายไว้ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรม
 ราชชนนี ทุก ๆ คน ทั้งทูลเกล้าฯถวายไคของพระเศวตพระคุณมา
 เป็นอันมากดังกล่าวมาแล จึงเป็นผลซึ่งได้รับพระราชทานพระกรุณา
 พิเศษ ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลก่อน แลรัชกาล
 บัจุบัน ทั้งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราช
 ชนนี ทอดลงมาจนพระยาสุรนาครเสนถึงอนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๖
 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ มีบุตรซึ่งได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณ
 อยู่ในตำแหน่งราชการทูลถวญหลายคน คือ
 พระยาสุรวิชัยพาห (พงษ์ ดงดี-สุโข) จางวางกรมพระ
 อภัยราช
 นายพันโท จมื่นสุรพลพัฒน์ (เป็อง ดงดี-สุโข) ราชองครักษ์
 ปลัดกรมกรมทหาร รักษาใจ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
 อยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดศาลาว่าการเมืองธัญบุรี พร้อมทั้งมีพระราชหัตถเลขา
 ลงไว้ในสมุดประจำเมือง ความว่า
 "ได้มาในการเปิดเมืองใหม่วันหนึ่ง เห็นสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่แลเห็นคนเป็นอันมากมาประชุมกัน ดูเป็นที่เบิกบาน ควรสังเกตว่า
 มีความสุขสบาย แลบริบูรณ์ในการหากิน มีความยินดีที่ได้จัดการขึ้นทันเวลา ทั้งนี้เพราะความพยายามอันแรงกล้าของผู้ว่าราชการ
 เมือง แลความอุตุนของกระทรวงดีขึ้นกว่าแต่ก่อน หวังว่าความสำเร็จมาเท่าที่เห็นนี้ จะคงเดินดีต่อไป แลจะเป็นตัวอย่าง
 ของหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งเคยเดินช้าแลเดินทรมาน ให้เดินเร็วขึ้นแลดีขึ้น เช่นเมืองธัญบุรีนี้ ในที่สุดขอแสดงความยินดีว่า
 เราได้เลือกผู้ว่าราชการถูก
 วันที่ ๑๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๑
 พระบรมราชานามาทิพย์ "จุฬาลงกรณ์ ปร"

(ข้อความจากหนังสือพงศาวดารราชินิกุลบางช้าง พิมพ์แจกในงานศพพระยาสุรนาครเสน (เป่า สวัสดิ์-ชูโต) พ.ศ. ๒๔๕๗
 พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทย สะพานยศเส กรุงเทพฯ)

ภาพหน้าซ้าย

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๔๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดศาลาว่าการเมืองธัญบุรี
 จังหวัดปทุมธานี
 (ภาพจากหนังสือ ๒๐๐ ปี ปทุมธานี พิมพ์เป็นที่ระลึกครบรอบ ๒๐๐ ปี พระราชทานนามเมืองประทุมธานี พ.ศ. ๒๕๕๗)

ท้องที่ แบ่ง สำหรับ การ ปก ครอง มณฑล ๑๗ เมือง ๗๘ ตำบล
 ๔๐๒ ตำบล ๕,๐๔๖ จำแนก เป็น มณฑล

ที่	มณฑล	เมือง	ตำบล	จำนวน	หมายเหตุ
๑	กรุงเทพ ฯ	๗	๒๘	๒๗๐	จังหวัด กรุงเทพ ฯ ยัง
๒	กรุงเทพ ฯ	๕	๓๐	๕๓๒	ไม่ได้ ชั่งชว. เหนือ
๓	จันทบุรี	๓	๓๓	๓๕๐	หัวเมือง ของกรุงเทพ ฯ
๔	ชุมพร	๓	๓๖	๓๕๕	
๕	นครไชยศรี	๓	๓๕	๒๕๔	
๖	นครราชสีมา	๓	๓๗	๒๐๗	
๗	นครสวรรค์	๕	๒๕	๒๖๕	
๘	นครศรีธรรมราช	๓	๓๖	๒๘๔	
๙	บึงคาน	๖	๒๐	๒๓๕	
๑๐	ปากจันทบุรี	๕	๒๓	๓๐๖	
๑๑	พิศณุโลก	๕	๓๗	๒๒๓	
๑๒	พยุห	๗	๕๐	๖๐๓	
๑๓	เพชรบูรณ์	๒	๕	๖๒	
๑๔	ภูเก็ต	๗	๒๖	๒๗๗	
๑๕	ราชบุรี	๕	๒๓	๒๖๗	
๑๖	ยโสธร	๕	๕๓	๕๓๕	
๑๗	อุดร	๕	๓๓	๓๕๗	
	รวม ๑๗ มณฑล	๗๗	๔๐๒	๕,๐๔๖	

จำนวน พล เมือง รวม ทั้ง นักบวช

มณฑล	กองทัพ		บรรพชิต แต่ นักบวช	รวม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง			
๑ กรุงเทพ ฯ	๕๒๕,๕๕๕	๓๑๕,๕๕๐	๓๕,๒๕๕	๘๗๖,๓๕๕	
๒ กรุงเทพ ฯ	๒๖๐,๕๕๕	๒๗๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๕	๕๗๑,๕๖๐	
๓ จันทบุรี	๖๕,๕๐๐	๖๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๑๓๕,๕๐๐	
๔ ชุมพร	๗๕,๕๐๐	๗๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๑๕๔,๕๐๐	
๕ นครไชยศรี	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๕,๕๐๐	๗๖,๕๐๐	
๖ นครราชสีมา	๒๕,๕๐๐	๒๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๕๔,๕๐๐	
๗ นครสวรรค์	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๖,๕๐๐	๗๗,๕๐๐	
๘ นครศรีธรรมราช	๒๕,๕๐๐	๒๕,๕๐๐	๖,๕๐๐	๕๗,๕๐๐	
๙ บึงคาน	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๗๔,๕๐๐	
๑๐ ปากจันทบุรี	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๖,๕๐๐	๗๗,๕๐๐	
๑๑ พิศณุโลก	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๕,๕๐๐	๗๖,๕๐๐	
๑๒ พยุห	๕๖๐,๕๐๐	๖๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๖๖๑,๕๐๐	
๑๓ เพชรบูรณ์	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๗๔,๕๐๐	
๑๔ ภูเก็ต	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๗๔,๕๐๐	
๑๕ ราชบุรี	๓๕,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๖,๕๐๐	๗๗,๕๐๐	
๑๖ ยโสธร	๖๕,๕๐๐	๖๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๑๓๕,๕๐๐	
๑๗ อุดร	๒๕,๕๐๐	๒๕,๕๐๐	๓,๕๐๐	๕๔,๕๐๐	
รวม ๑๗ มณฑล	๓,๕๐๐,๕๐๐	๓,๕๐๐,๕๐๐	๓๕,๕๐๐	๗,๐๐๐,๕๐๐	

เอกสารการแบ่งการปกครอง ๑๗ มณฑล ๗๘ เมือง และสำมะโนประชากรเป็นรายมณฑล
 (ภาพจากหนังสือเทศาภิบาล เล่มที่ ๑๒ ฉบับพิเศษ เดือนมกราคม ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔))

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ฉบับจำลอง พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นสมุดไทยชาวลงรักปิดทอง วางบนพานแว่นฟ้า ๒ ชั้น รัฐบาล
ได้มอบให้ผู้แทนราษฎรของจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ที่ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ประชาชนใช้ยึดเหนี่ยว
เป็นหลักที่พึ่งและเป็นการเผยแพร่รัฐธรรมนูญ
(สมบัติของอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ)

รำจวรมหุญแห่งราชอาณาจักสยาม
๗

ศกหส์คฺ พระพุทธศาสนากาลเป็นอภิลภาค ๒๕๑๕ พรายา ปัจจุบันนสมัย จันทรคตินิยม
ปลระเวตสมพิถสว มกุคศิรหมาส ศกปลบ์ย เทรสิทิกิ สิบคคิตกาล รัชวาคหมาส กศค
สวทิน สนิหาร โดยทาลยทิจวลก

พระบาทสมเด็จพรปรินิพพานมหาประชาธิปก ล้นคเคาน์ถิลดทาหิขิตี เทพยบิเบพหารารวิวเก

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ

พุทธศักราช ๒๔๘๒

ให้พระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาหันทมหิดล

ดลงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อธิบดีศึกษาธิการ

พล.จ. เจ้าพระยาพิชัยมณฑลไปริห

ตราไว้เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สหกรณ์วิเทศนามประเทศใช้ทั้งองศาหรือ เรือ

ชาติและภคานหิยของประชากร

จึงให้พระบรมราชโองการให้ตรารัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศขึ้นไว้

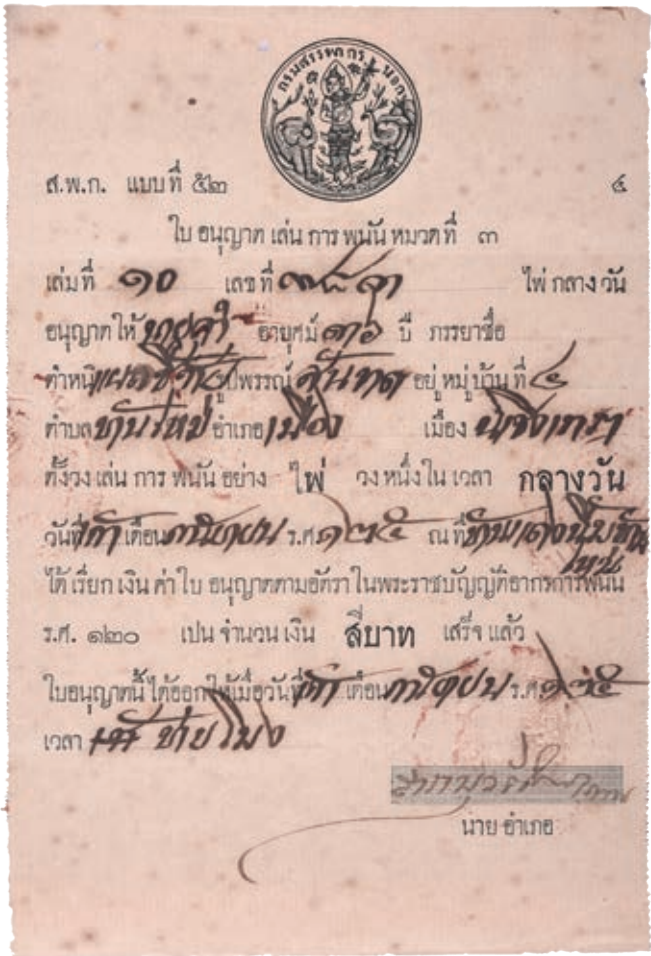
โดยตำแหน่งแห่งเดิมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญที่ได้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนาม

ประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒”

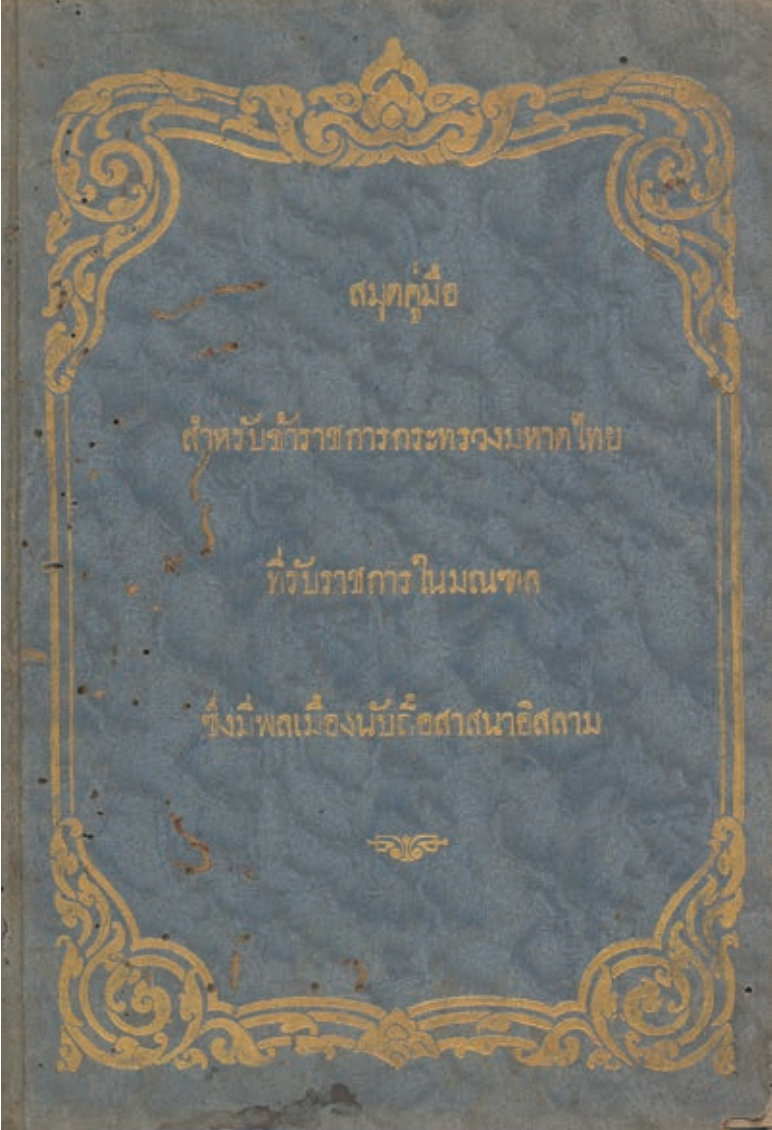
มาตรา ๒ ให้ใช้รัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมประเทศให้กระทำการเป็นอันไป

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ มีการเปลี่ยนนามประเทศให้เรียกว่า ประเทศไทย และในบทรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้คำว่า “สยาม” ให้ใช้คำว่า “ไทย” แทน (สมบัติของอำเภोजิตร์ส จังหวัดชัยภูมิ)

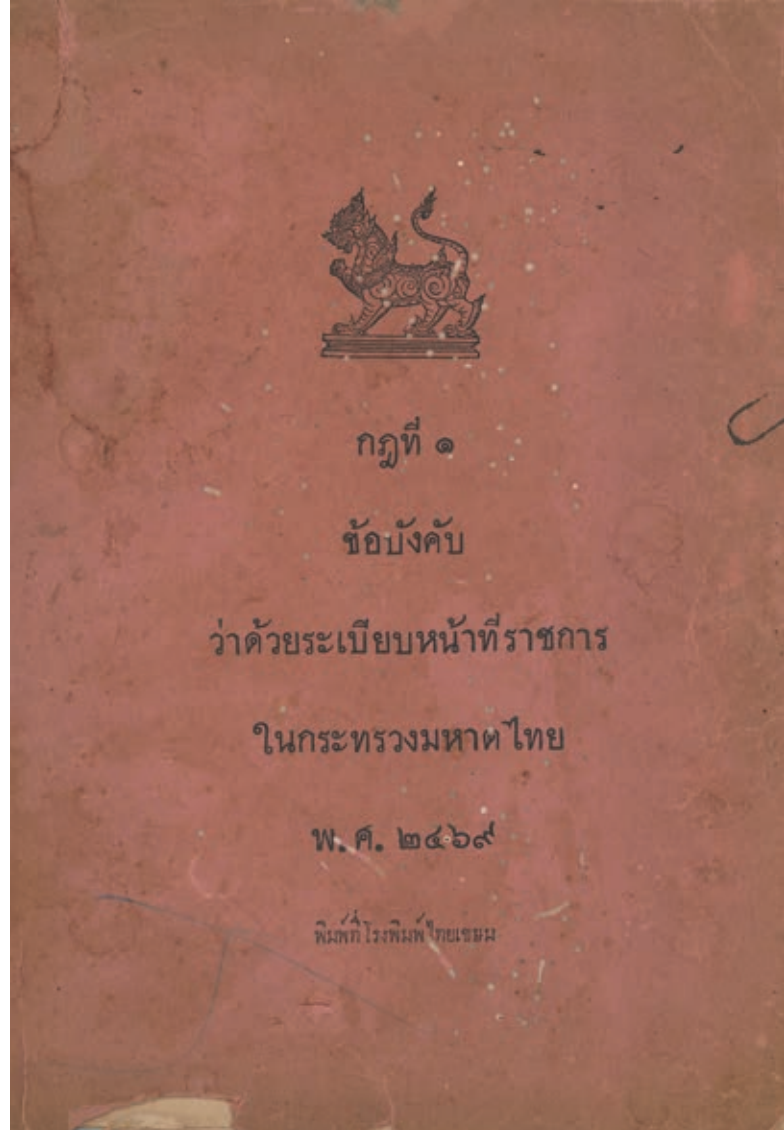

ใบอนุญาตเล่นการพนัน หมวดที่ ๓ ประเภทไฟกลางวัน
 ให้แก่นายคำ อายุ ๓๖ ปี หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง
 ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในวันที่ ๙ กันยายน ร.ศ. ๑๒๕
 (พ.ศ. ๒๔๔๙) ค่าอากร ๔ บาท
 (สมบัติของนายนเรศ อินทรประเสริฐ)

ใบเสร็จเงินรัฐอุปการของนายเชยเครือ อายุ ๔๒ ปี ตำบลบ้านใหม่
 อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนเงิน ๖ บาท
 ชำระเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ เงินรัฐอุปการคือ
 เงินค่าราชการ อัตราปีละ ๖ บาท เรียกเก็บจากชายฉกรรจ์ที่มี
 อายุตั้งแต่ ๑๘ - ๖๐ ปี ที่มีได้รับราชการทหารหรือไม่ได้รับ
 การยกเว้นเป็นรายบุคคล ตามประกาศพระราชบัญญัติเงิน
 รัฐอุปการ พ.ศ. ๒๔๖๒ และยุติลงเมื่อมีการประกาศใช้ประมวล
 รัษฎากร พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒
 (สมบัติของนายนเรศ อินทรประเสริฐ)

สมุดคู่มือสำหรับข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่รับราชการในมณฑลซึ่งมีพลเมืองนับถือศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๔๖๖ จำนวน ๒๖ หน้า ลงชื่อผู้ส่งพิมพ์ คือ เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย โดยมอบให้ พระรังสรรค์สารกิจ (เทียม กาญจนประกร) เขียนขึ้น เพื่ออธิบายถึงวัตรปฏิบัติที่ควรทราบและระมัดระวัง เช่น การจับต้องคัมภีร์โหรา การถือบวช การละหมาดประจำวัน การสวมรองเท้าเข้ามัสยิด ข้อห้ามการทำกิริยาและออกเสียง การบริโภคสุกรและเสพสุรา

หนังสือกฎที่ ๑ ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบหน้าที่ราชการในกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๖๙

แบบ
สำเนาบัตรประจำตัวผู้ได้รับพระราชทาน
เหรียญราชการชายแดน

	เลขทะเบียนที่: 14507
	ออกเมื่อ 10 มี.ค. ๒๕๑๐
ข้าพเจ้าขอรับรองว่า เป็นผู้นับได้รับพระราชทาน เหรียญราชการชายแดนจริง	
ชื่อของ นายชวลิต วนะภูติ	พล/กษ. ๑๖๖/๕๑๖๖
ชื่อของ นางวันดี สหกรรมวงค์	รัฐมนตรีว่าการ
สังกัด กองทัพอากาศ	กระทรวงมหาดไทย
(บนรูปถ่ายจะต้องมีตราครุฑรูปเหรียญราชการชายแดน ประทับเป็นสำคัญ)	

ลายนิ้วหัวแม่มือซ้าย
ผู้ถือบัตร

ลายนิ้วหัวแม่มือขวา
ผู้ถือบัตร

หมายเหตุต่าง ๆ

นางวันดี สหกรรมวงค์

เอกสารสำหรับรับพระราชทานเหรียญราชการชายแดนของนายชวลิต วนะภูติ ออกให้เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ลงนาม
โดยพลเอก ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมมีลายนิ้วหัวแม่มือข้างซ้ายและข้างขวา
(สมบัตรของนางวันดี วนะภูติ)

รายงานการประชุม
 ผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด
 และมหาดไทยภาค
 พุทธศักราช ๒๔๙๘
 วันที่ ๑๗-๒๙ พฤษภาคม ๒๔๙๘
 ณ กระทรวงมหาดไทย
 เล่มพิเศษ
 ภาคมติ
 กระทรวงมหาดไทย

ปกหนังสือรายงานการประชุมผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการ
 จังหวัดและมหาดไทยภาค พุทธศักราช ๒๔๙๘ เล่มพิเศษ
 ภาคมติ กระทรวงมหาดไทย
 (สมบัติของนางวนิดา วนะภูติ)

ข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมือง
 ร.ศ. ๑๑๖
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น กิติยวชิราวุธ
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
 บรรณาธิการพิมพ์สำหรับจำหน่ายตามหัวเมือง
 โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ
 ซักตึก ถนนบำรุงเมือง กรุงเทพฯ

ข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๖ พิมพ์ที่
 โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจที่ ก๊กถนนบำรุงเมือง กรุงเทพฯ จำนวน ๗๒ หน้า
 บัญญัติตั้งแต่ตำแหน่งข้าราชการประจำเมือง การจดหมาย
 ไปบอกรายงานแลคำสั่ง การตรวจการ การตั้งตำแหน่งแลการลา
 การรักษาพระอัยการ การโยธาและการศึกษา

ขอบคุณส่วนราชการ องค์กร และบุคคล

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
พิพิธภัณฑสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด
อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
วัดมณีวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี
วัดมณีมาวาส พระธรรมวิมลมณี (สายพงศ์) จังหวัดอุดรธานี
สำนักงานจังหวัดปัตตานี
สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา
สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ
สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี
สำนักงานจังหวัดอ่างทอง
สำนักงานจังหวัดอุดรธานี
สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด
สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม
กองสารนิเทศ กระทรวงมหาดไทย
ทายาทนายเถียน โปธิสุวรรณ
ทายาทนายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุรยา
ครอบครัวสุวรรณรักษ์
ครอบครัวจารุเสถียร
นายอนันต์ อนันตกุล
นายอารีย์ วงศ์อารยะ
นายสมพร กลิ่นพงษา
นางสาวสุชาดา เยรบุดร

นางพัชรินทร์ วุฒิรังสี
นายณัฐ ศรีวิหค
นายชัยวุฒิ บรูเซอร์ แฟนเกอร์โน
นายศิริโชค อภิญานนท์
นายจรัส จันทร์พรหมรัตน์
นายอักรชัย อังสุโกโดย
นางสาวเพ็ญพักตร์ วิศุภกาญจน์
นายโกสินทร์ นิตยาคม
พลโทหญิง วิภาสิริ จินตสุวรรณ
นายหัตถไชย ศิริสถิตย์
นายแพทย์ประกาศน์ เขาวนปรีชา
นางนาฏน้อย โรจนพันธ์
นายอำนาจ ชอบธรรม
นายภาสกร แก้วกัลยา
นายธนชัย กปิลกาญจน์
นายดำรง พงษ์นิทรัพย์
นางวนิดา วนะภูติ
นายเนเรศ อินทรประเสริฐ
เจ้าสมปรารถนา ณ น่าน
นางสาวดรุณา สมบูรณ์กุล
นายสมชาย สวัสดิ์วงษ์
นายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์
นายประวิทย์ สังข์มี

ภาพหลายภาพไม่อาจจะบ่งวันเดือนปีที่แน่ชัดได้ เพราะไม่มีรายละเอียดบอกไว้ แต่หากไม่อธิบายเสียเลย ในครั้งนี้ ก็จะเป็นปัญหาแก่คนรุ่นต่อไป จึงต้องใช้วิธีสันนิษฐานจากการแต่งกายและสภาพแวดล้อม อีกทั้งต้องใช้ คำกลางๆ ว่า “ภาพยุค” ทำนองเดียวกับคำว่ายุค ๖๐ ยุค ๗๐ ในภาษาอังกฤษ เช่น ภาพยุค ๒๕๐๐ หมายถึง ภาพที่ถ่ายในช่วงพุทธศักราช ๒๕๐๐ ถึง ๒๕๐๙

จัดพิมพ์โดย กระทรวงมหาดไทย

